

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista

**Kenttämuistio yksityisistä turvallisuuspalveluista annetusta laista
sekä toimintaohjeita viranomaisen kanssa toimimiseen**

Joonas Ahola

11/2017

TIIVISTELMÄ

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike
Ahola Joonas		Poliisi AMK
Julkaisun nimi		Julkisuusaste
Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista		Julkinen
Kenttämuistio yksityisistä turvallisuuspalveluista annetusta laista sekä toimintaohjeita viranomaisen kanssa toimimiseen		
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto
Petri Hankaniemi		Toiminnallinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista astui voimaan uudistettuna tammikuussa 2017. Lain säätämisen tarkoituksena on ollut sisällyttää yksityistä turvallisuusalaa koskevat sääntelyt yhden lain alle, sekä edistää yksityisen turvallisuuspalveluiden ja viranomaisen välistä yhteistyötä.</p> <p>Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja siihen kuuluu raporttiosio ja kenttämuistio tuotoksena. Tässä opinnäytetyössä käydään läpi voimaan astunut laki yksityisistä turvallisuuspalveluista vartijan ja järjestyksenvalvojan toiminnan kannalta. Raporttiosiossa olen käynyt läpi ja avannut nämä yksityiseen turvallisuusalaan liittyvät pykälät. Raportin perusteella olen tehnyt vartijaa ja järjestyksenvalvojaa varten kenttämuistion, johon olen sisällyttänyt nimenomaa molempien toimintaa koskevia säädöksiä ja niihin perustuvia huomioita. Kenttämuistiota on myös tarkoitus voida käyttää poliisin toimesta esimerkiksi valvottaessa yksityistä turvallisuusalaa. Lisäksi olen tehnyt kenttämuistion loppuun lyhyet tiivistelmät viranomaisen kanssa toimimisesta sekä hätäensiavun antamisesta.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
47 + 1 liitesivu	Marraskuu 2017	AMK2015ONT
laki yksityisistä turvallisuuspalveluista, vartija, järjestyksenvalvoja, kenttämuistio		

SISÄLLYS

.....	1
TIIVISTELMÄ	1
SISÄLLYS	2
1. JOHDANTO	4
2. TUTKIMUSMENETELMÄT	5
2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	5
2.2 Oikeusdogmaattinen tutkimus	5
2.3 Aiheanalyysi ja toimintasuunnitelma	6
3. YKSITYISEN TURVALLISUUSALAN LAINSÄÄDÄNTÖ	7
3.1 Yksityinen turvallisuusala Suomessa	7
3.2 Yksityisen turvallisuusalan koulutukset	8
3.3 Yksityisen turvallisuusalan lainsäädännön kehitys	9
3.4 Yksityisille turvallisuuspalveluille annetun lain tavoite	10
4. VARTIJAN TOIMINTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ	10
4.1 Vartioimistehtävien keskeiset periaatteet	10
4.1.1 Vartijan tehtävät ja toimialue	11
4.1.2 Suhde viranomaistoimintaan	12
4.1.3 Vartioimistehtävissä noudatettavat yleiset periaatteet	13
4.2 Vartijan toiminta	14
4.2.1 Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen	14
4.2.2 Tapahtumailmoitus	15
4.2.3 Salassapitovelvollisuus	16
4.3 Vartijan toimivaltuudet	17
4.3.1 Vartijan oikeus vartioimisalueelle pääsyn estämiseen ja alueelta poistamiseen	18
4.3.2 Vartijan kiinniotto-oikeus ja oikeus turvallisuustarkastukseen	20
4.3.3 Voimakeinojen käyttö	23
5. JÄRJESTYKSENVALVOJAN TOIMINTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ	24
5.1 Järjestyksenvalvojatoiminnan keskeiset periaatteet	24
5.1.1 Järjestyksenvalvojan tehtävät ja toimialue	25
5.1.2 Toiminnassa noudatettavat periaatteet	25
5.2 Järjestyksenvalvojan toiminta	26

5.2.1	Järjestyksenvalvojan ilmoitusvelvollisuus ja velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin 26	
5.2.2	Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen	28
5.2.3	Sivullisten ja ympäristön turvaaminen	28
5.2.4	Tapahtumailmoitus	29
5.2.5	Salassapitovelvollisuus	30
5.3	Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet	31
5.3.1	Pääsyn estäminen	31
5.3.2	Henkilön poistaminen ja kiinniottaminen.....	33
5.3.3	Säilöissäpito aluksella ja yleisötilaisuudessa	35
5.3.4	Säilössä pidettävien kohtelu ja menettely säilössä pitämisessä.....	36
5.3.5	Rikoksesta epäillyn kiinniottaminen.....	37
5.3.6	Turvallisuustarkastus	38
5.3.7	Kiellettyjen esineiden ja aineiden poisottaminen	39
5.3.8	Voimakeinojen käyttö.....	39
6.	YKSITYISEN TURVALLISUUSALAN TOIMIJAN YHTEISTYÖ VIRANOMAISEN KANSSA.....	40
6.1	Yhteistyö viranomaisen kanssa	40
6.2	Poliisin tehtävät	40
6.3	Toiminta rikospaikalla.....	41
6.4	Paloturvallisuus	42
6.3	Hätäensiapu	43
7.	KENTTÄMUISTIO YKSITYISISTÄ TURVALLISUUSPALVELUISTA ANNETUSTA LAISTA	44
7.1	Yleistä kenttämuistiosta	44
7.2	Kenttämuistio vartijalle	45
7.3	Kenttämuistio järjestyksenvalvojalle.....	45
	LÄHTEET.....	46
	LIITTEET	48

1. JOHDANTO

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista astui voimaan 2017 vuoden alussa. Se korvasi edellisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain, lain järjestyksenvalvojista sekä aiheutti muutoksia erinäisiin muihin lakeihin. Uuden lain säätämisen tarkoituksena on ollut yksityisiä turvallisuuspalveluita koskevan sääntelyn selkiyttäminen siten, että yksityisen turvallisuusalan toimintaa säätelevät säännökset olisivat yhdessä laissa. (HE 22/2014 vp, 1.) Lisäksi tavoitteena on ollut yksityisten turvallisuuspalveluiden luotettavuuden varmistaminen sekä yksityisen turvallisuuspalveluiden ja viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen. (Poliisihallitus, Turvallisuusalan valvonta. 2016)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on perehtyä voimaan tulleeseen uuteen lakiin yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä tuottaa helppolukuinen kenttämuistio. Kenttämuistion on tarkoitus olla pääasiassa yksityisen turvallisuusalan toimijalle suunnattu opus, josta löytyisi kunkin toimijan päivittäisiä tehtäviä varten lainsäädäntö muistin tueksi. Lisäksi olen halunnut sisällyttää kenttämuistioon osion, missä kenttämuistion käyttäjää ohjeistetaan rautalan-kamallin mukaisesti toimimaan esimerkiksi rikospaikoilla niin, että toiminta tukisi mahdollisimman hyvin viranomaisen jatkotoimia tapahtumaan liittyen. Tämän on tarkoitus edistää yksityisten turvallisuuspalveluiden ja viranomaisten välistä yhteistyötä ja kaventaa kuilua molempien välillä. Lisäksi oikeanlainen toimiminen tilanteessa edistäisi ja tehostaisi esimerkiksi esitutkinnallisia toimenpiteitä sekä mahdollisesti keventäisi itse prosessia. Muistioon halusin lisätä myös osion hätätilanteita ja ensiaputoimia varten. Kuten aiemmin mainitsin, kenttämuistion käyttö on tarkoitettu lähinnä yksityisille turvallisuuspalveluille, mutta näen sen käytölle myös mahdollisuuden viranomaisen näkökulmasta valvottaessa yksityistä turvallisuusalaa ja sen toimia.

Ajatus kenttämuistiosta syntyi, kun selailin poliisimiehelle tarkoitettua kenttämuistiota. Olen itse toiminut yksityisellä turvallisuusalalla ennen poliisiopiskeluitani usean vuoden ajan tehden sitä pääasiallisena työnä, enkä ole missään vaiheessa törmännyt samankaltaiseen ohjeeseen, joka olisi tarkoitettu yksityiselle puolelle. Voisin väittää omien kokemuksieni pohjalta, että vaikka yksityistä turvallisuusalaa koskeva lainsäädäntö on kohtuullisen helposti ymmärrettävä ja muistettava, vastaan tulee aika ajoin tilanteita, kun muistinvirkistys olisi toivottua sekä oman, että asiakkaan oikeusturvan kannalta. Lisäksi vuoden alussa

voimaan tulleen uuden lain myötä alalla on varmasti paljon toimijoita, jotka eivät välttämättä ole omaksuneet kyseistä lakia – kenttämuistio päivittäisi tärkeimmät osat uudesta lainsäädännöstä helposti käyttäjälleen. Kenttämuistion olisi myös tarkoitus helpottaa viranomaisen kanssa toimimista ja sillä tavoin keventää ja tehostaa esimerkiksi esitutkinnallisia toimia. Uskon että kenttämuistiolla voi olla parhaimmillaan positiivinen vaikutus yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 1:1:ään kirjattuihin lain tavoitteisiin. Muistion on tarkoitus olla työntekijän tukena ja auttaa laadukkaampaan työtehtävien suorittamiseen, sekä myös kehittää ohjeillaan viranomaisen ja yksityisen turvallisuusalan toimijan välistä yhteistyötä.

2. TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulutasoiset opinnäytetyöt voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: on tutkimuksellisia opinnäytetöitä sekä toiminnallisia opinnäytetöitä. (Airaksinen ym. 2003, 9.) Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä tarkoituksena on yleensä tuottaa uutta tietoa tutkimusraportin muodossa määrätystä aiheesta. Toisin sanoen tutkimustyö on uuden tiedon tuottamista sovittujen tieteen sääntöjen ja toimitapojen rajoissa. (Salonen K. 2013, 10) Toiminnallisessa opinnäytetyössä taas projektin tuloksena syntyy jonkinlainen tuotos joka voi olla esimerkiksi opas, malli tai esite. (Salonen K. 2013, 5-6.) Tavoitteena voi olla esimerkiksi jonkin ammattiin liittyvän käytännön toiminnan ohjeistaminen ja opastaminen. Toteutustapoja on useita ja itse tuotos voi olla monenlaisessa eri muodossa paperisista materiaaleista näyttelyihin tai tapahtumiin. Toiminnallinen opinnäytetyö on yleensä kaksiosainen: siihen kuuluu tuotoksena itse käytännön toteutus, sekä toteutuksen raportointi. Raportti selittää ja perustelee itse tuotoksen. (Airaksinen ym. 2003, 9.)

2.2 Oikeusdogmaattinen tutkimus

Vaikka opinnäytetyöni onkin toiminnallinen ja projektini tuotoksena on kenttämuistio, lähestyn ja perustelen raportissa tuotostani suurimmilta osin lainopillisesti, eli oikeusdogmaattisesti. (Sutela ym. 2003, 7) Oikeusdogmaattisella tutkimuksella pyritään saamaan

vastaus läsnä olevaan ja todelliseen ongelmaan sen hetkistä voimassa olevaa lainsäädäntöä tutkimalla, sekä tulkitsemalla lain sisältöä ja tarkoitusperää. (Husa ym. 2000, 13.) Tätä tutkimusmenetelmää käyttäen olen avannut yksityisille turvallisuuspalveluille annetun lain sisältöä kenttämuistiota varten.

2.3 Aiheanalyysi ja toimintasuunnitelma

Aiheanalyysi, eli aiheen ideointi, on prosessin ensimmäinen vaihe, josta itse opinnäytetyön tekemisen tulisi lähteä liikenteeseen. Itse aiheen täytyy totta kai mieluusti olla sellainen, jolla on itselle jokin merkitys – aiheen täytyisi olla jollakin tapaa itseä motivoiva. (Airaksinen ym. 2003, 23.) Motivaatio aiheelle voi löytyä esimerkiksi omista kiinnostuksenkohteista, omasta jo olemassa olevasta tieto-aidosta tai mahdollisesti omista tulevaisuudensuunnitelmista. Omassa tapauksessa aiheeni ideoinnissa kävin läpi omia vahvuuksiani. Työkokemukseni yksityisestä turvallisuusalasta sai ajattelemaan mahdollisia kehittämis-kohteita, josta sainkin idean kenttämuistion tekoon.

Itse toimintasuunnitelman tekeminen opinnäytetyötä varten on oleellista. Toimintasuunnitelma on hyvä laatia, jotta opinnäytetyön idea tulee itselle varmasti selväksi. Lisäksi jokainen asia opinnäytetyötä tehtäessä on tiedostettu, harkittu ja perusteltu. (Airaksinen ym. 2003, 26.) Toimintasuunnitelman teko on hyvä aloittaa kartoittamalla oman aiheen ainutlaatuisuus sekä kohderyhmä jolle aihe on suunnattu. Näillä tiedoilla on helpompi rajata oman opinnäytetyön aiheen laajuutta ja tarkoitusta. Suunnitelma tekemällä itse opinnäytetyön aihe konkretisoituu ja sen pohjalta on mahdollista nähdä mitä tehdä ja miten asetetut tavoitteet ovat saavutettavissa. (Airaksinen ym. 2003, 27.) Itse tein oman toimintasuunnitelmani projektini aiheen ideoinnin jälkeen. Varmistin ensiksi ettei suunnittelemani kenttämuistiota ole vielä yksityiselle turvallisuusalalle tehty. Tämän lisäksi mietin olisiko kenttämuistiolle todella tarvetta ja miten saisin kenttämuistion toimimaan sekä yksityisen turvallisuusalan että viranomaisen näkökulmista positiivisessa mielessä.

3. YKSITYISEN TURVALLISUUSALAN LAINSÄÄDÄNTÖ

3.1 Yksityinen turvallisuusala Suomessa

Yksityinen turvallisuusala Suomessa on hyvin moninaista. Alaan voidaan laskea monenlaisia erilaisia työtehtäviä, joihin kaikkiin ei välttämättä tarvitse erillistä lupaa, kuten esimerkiksi asiantuntijatehtävät, erinäiset palveluiden ja tuotteiden tarjoaminen. Yksityisistä turvallisuuspalveluista säädettyssä laissa alalla työskentelevät henkilöt voidaan kuitenkin jakaa toiminnan perusteella karkeasti kolmeen eri ryhmään; vartioimisliike-, järjestyksenvalvoja- ja turvasuojaustoimintaan.

Vartioimisliiketoiminnalla tarkoitetaan ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa vartioimistehtävän hoitamista. Käytännössä vartioimistehtävät voivat olla omaisuuden vartioimista, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneen rikoksen paljastamista. (LYTP 1085/2015 1:2.1:n 2 kohta)

Järjestyksenvalvojatoiminnalla tarkoitetaan järjestyksenvalvojien asettamista järjestyksenvalvojan toimialueille ja järjestyksenvalvojien välittämistä. (LYTP 1:2.1:n 10 kohta) Järjestyksenvalvojan tehtävänä on järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ja onnettomuuksien estäminen toimialueellaan.

Turvasuojaustoiminnalla tarkoitetaan ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa turvasuojaustehtävien hoitamista. (LYTP 1:2.1:n 16 kohta) Turvasuojaajan tehtävänä voi olla rakenteellisen suojauksen tai sähköisen valvontajärjestelmien suunnitteleminen, asentaminen, korjaaminen tai muuttaminen sekä muiden turvallisuusjärjestelyjen suunnitteleminen. Raja on turvasuojaustoiminnan opinnäytetyöni ulkopuolelle, koska kyseisestä toiminnasta ei ole säädelty erillisiä toimivaltuuksia. En siis käy läpi turvasuojaustoimintaa kenttämuistiossa.

Yksityinen turvallisuusala on ollut pitkän aikaa kasvussa ja alalle koulutetaan yhä enemmän henkilöitä. Esimerkiksi vartijaksi hyväksytyjen henkilöiden määrä on noussut 2003 vuodesta 2013 vuoteen mennessä 11573 henkilöstä 15393:en henkilöön. Samalla aikajännteellä turvasuojaajien määrä on kaksinkertaistunut 6706:en hyväksytyyn turvasuojaajaan

ja järjestyksenvalvojakorttien haltijoiden määrä noussut 40461:sta kortista 52652:en korttiin. (HE 22/2014 vp, 6.) Näistä luvuista voimme päätellä, että ala on ollut rajussa kasvussa.

Vuosi	Vartija	Järjestyksenvalvoja	Turvasuojaaja
2003	11573	40461	3269
2008	12969	51988	4452
2013	15393	52652	6706

Taulukko 1. Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja turvasuojaajaksi hyväksytyjä. (HE 22/2014 vp, 6, 7, 8.)

3.2 Yksityisen turvallisuusalan koulutukset

Yksityisen turvallisuusalan koulutukset ovat Suomessa hyvin moninaisia verrattaessa esimerkiksi poliisin ammattikorkeakoulutaseeseen peruskoulutukseen. Poliisin koulutus, harjoittelujaksoa lukuun ottamatta, jolloin oppiminen tapahtuu ympäri Suomen poliisilaitosten alaisuudessa, suoritetaan Suomessa yhdessä oppilaitoksessa Tampereen Hervannassa Poliisiammattikorkeakoulussa. Opintojen laajuus on 180 opintopistettä. Vartijan, järjestyksenvalvojan ja turvasuojaajan koulutuksia järjestetään pääasiassa yksityisten tahojen kautta. Koulutuksia voi käydä esimerkiksi ammatti- ja erikoisammattitutkintoina oppilaitoksissa tai yritysten järjestämien kurssien kautta. Koulutettavien asioiden sisältö on säädetty lakiin, jotta koulutusta voitaisiin pitää pätevänä ammatin harjoittamiseen. Koulutusten laatu ja koulutuksessa painotettavat asiat vaihtelevat kuitenkin varmasti kouluttajan mukaan paljonkin. Vartijakorttia voi hakea oman kotipaikkansa poliisilaitokselta aikaisintaan, kun on suorittanut hyväksytysti väliaikaisen vartijan koulutuksen, johon kuuluu 40 tuntia koulutusta (A 780/2002 – 2§). Väliaikaisella vartijakortilla saa työskennellä neljän kuukauden ajan yhden kalenterivuoden ajan. Saadakseen viisi vuotta voimassaolevan vartijakortin, jolla voi toimia viiden vuoden aikana ”rajattomasti” vartioimistehtävissä, on suoritettava aikaisemmin mainitsemani neljänkymmenen tunnin lisäksi 80 tuntia kestävä vartijan ammattitutkinnon osa. Vartijan koulutus siis koostuu yhteensä 120 oppitunnin mittaisesta vartijan peruskoulutuksesta. Vartijakortti voidaan kuitenkin myöntää, mikäli kortin hakija on suorittanut edellisen lainsäädännön aikana voimassa olleen vartijan peruskoulutuksen, joka sisälsi yhteensä 100 oppituntia (A 780/2002 – 3§).

Järjestyksenvalvojaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on suorittanut 1.3.2007 jälkeen voimaan tulleen 32 tuntia kestäneen koulutuksen, tai henkilö joka on suorittanut uuden lain mukaan säädetyn 40 oppituntia vaativan järjestyksenvalvojakoulutuksen (A 780/2002 – 7§).

Vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutuksiin kuuluu turvallisuusalan lainsäädännön, työtehtäviin liittyvien toimivaltuuksien ja toimien sisäistäminen. Lisäksi koulutukseen kuuluu muun muassa voimankäyttövälineiden ja voimankäyttötilanteiden hallitseminen, palo- ja pelastustoimintaa sekä ensiapukoulutusta. Koulutettavan asian määrä on laaja verrattain siihen käytettävissä olevaan oppituntien määrään, eikä koulutuksen hyväksytyyn suorittamiseen – eli todistukseen jolla voi hakea toimea vastaava lupakortti – tarvita kuin 60 % koulutuksen loppukokeen enimmäispistemäärästä. Koulutuksen kapeus on muun muassa yksi perusteistani kenttämuistion kehittämiseksi.

3.3 Yksityisen turvallisuusalan lainsäädännön kehitys

Suomessa yksityisen turvallisuusalan säätäminen lailla ulottuu vuoteen 1944 asti, jolloin vartioimisliiketoimintaa säänneltiin asetuksella vartioimisliikkeistä. (HE 22/2014 vp, 4.) Kyseinen asetus kesti aina vuoteen 1983 asti, jolloin se kumottiin silloisen uuden vartioimisliikelain tieltä, joka sekin oli hyvin alkukantainen ja laiha kaikkine yhdeksine pykälineen. (VartioimisliikeL 237/1983) Nykyistä lakia edeltävä laki yksityisistä turvallisuuspalveluista tuli voimaan 2002. Lisäksi yksityistä turvallisuusalaa koskevia säädöksiä säädettiin 2002 aikana ja jälkeen useita. Tällaisia säädöksiä ovat valtioneuvoston asetukset yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä turvallisuusalan neuvottelukunnasta, sisäministeriön asetukset vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, vartijan voimankäyttökoulutuksesta ja voimankäyttökouluttajan koulutuksesta sekä lisäksi vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävissä mukana pidettävästä koirasta. (HE 22/2014 vp, 4.) Turvasuojaustoiminnasta on säädetty 2002 vuodesta lähtien voimaan tulleen yksityisistä turvallisuuspalveluista annettujen lakien myötä.

Järjestyksenvalvontaa koskevat säädökset eivät ole niinkään vanhaa perua, kuten vartiointi-liikettä tai vartijaa koskevat säädökset. Laki järjestyksenvalvojista on toiminut järjestyksenvalvontatoiminnan perusrunkona vuodesta 1999 lähtien. Tämän lain lisäksi järjestyksenvalvojan toimintaa koskevia säädöksiä löytyy samana vuonna säädetystä kokoontumislaista, ulkoilulaissa, merityösopimuslaissa, majoitus- ja ravitsemustoiminnasta annetussa

laissa, joukkoliikenteen tarkastusmaksuista annetussa laissa, alkoholilaissa sekä jo aiemmin kerrotussa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa. Näiden lisäksi järjestyksenvalvojan toimintaa on säädetty erinäisin asetuksin, muun muassa henkilöntarkastuksesta ja säilössäpidosta. (HE 22/2014 vp, 7.) Järjestyksenvalvojatoiminta on kuitenkin muuttunut luvanvaraiseksi vasta 2017 voimaan tulleen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain myötä, joskin poikkeuksin. Ennen uutta lakia järjestyksenvalvojatoimintaa on voinut harjoittaa käytännössä kuka vain henkilökohtaisen voimassa olevan järjestyksenvalvoja-kortin omaava henkilö ilman minkäänlaista elinkeinolupaa.

3.4 Yksityisille turvallisuuspalveluille annetun lain tavoite

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 1:1:ään on kirjattu, että lain tavoitteena on alan tarjoamien palveluiden laadun ja luotettavuuden varmistaminen. Lisäksi tavoitteena on viranomaisten ja yksityisten turvallisuuspalveluiden välisen yhteistyön edistäminen. (HE 22/2014 vp, 24.) Lakiin sovellettavat toiminnot ovat säädetty pääosin luvanvaraisiksi. Myös toimijoiden henkilökohtaiset luvat täytyy hakea poliisilaitokselta, jotta alalla työskentelevien henkilöiden rehellisyys, luotettavuus ja sopivuus tehtävään pystytään varmistamaan. Itse elinkeinoluvat alalle myöntää Poliisihallitus. Viranomaisen tehtävä on valvoa yksityisiä turvallisuuspalveluita. Tällä kaikella pyritään varmistamaan turvallisuuspalveluiden laatu ja luotettavuus. Viranomaisten ja yksityisten turvallisuuspalveluiden välisen yhteistyön edistäminen tarkoittaa muun muassa yksityisen turvallisuusalan työtehtäviä hoitavan henkilön ilmoitusvelvollisuutta tiettyjen törkeiden rikosten kohdalla sekä sitä että järjestyksenvalvojat voivat tietyin edellytyksin toimia tehtävässään poliisin tai rajavartiolaitoksen apuna. (HE 22/2014 vp, 24.)

4. VARTIJAN TOIMINTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

4.1 Vartioimistehtävien keskeiset periaatteet

Vartioimistehtävien keskeisiin periaatteisiin olen valinnut yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain toisesta luvusta pykälät 4, 5 ja 6.

4.1.1 Vartijan tehtävät ja toimialue

LYTP:n 2:4:ssä säädetään vartijan tehtävistä ja toimialueesta seuraavasti:

Vartijan tehtävänä on suorittaa vartioimistehtäviä vartioimisalueella.

Erillisen omaisuuden vartiointia, henkilön koskemattomuuden suojaamista tai rikoksen paljastamista koskevaa vartioimistehtävää vartija voi suorittaa myös muualla kuin vartioimisalueella.

Pykälä on uusi edelliseen lainsäädäntöön verrattuna ja sen tarkoitus on määrittää vartijan tehtävät ja alue missä näitä tehtäviä voi suorittaa.

Vartioimistehtävällä tarkoitetaan saman lain 1:2:n 2 kohdan mukaisesti omaisuuden vartioimista, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneen rikoksen paljastamista samoin kuin näiden tehtävien valvomista (LYTP 1:2.1:n 2 kohta). Tässä omaisuuden vartioinnilla tarkoitetaan toimintaa joka on inhimillistä. Vartioimistehtävän suorittamista ei ole tapa, jolla omaisuutta vartioidaan pelkään teknisesti. (HE 22/2014 vp, 25.)

Henkilön koskemattomuuden suojaamisella tarkoitetaan yksittäiseen henkilöön kohdistunutta henkivartijatehtävää tai esimerkiksi kokonaisen myymälän tai sairaalan henkilöstön koskemattomuuden suojaamista. On kuitenkin huomioitava, että henkivartijatehtävä käsittää vain yhden tai korkeintaan muutaman tietyn henkilön koskemattomuuden suojaamisen. Rikoksen paljastamisella tarkoitetaan käytännössä toimeksiantajan omaisuuden tarkkailua, mutta myös vartioimisalueella tapahtuvaa lyhytaikaista henkilön tarkkailua rikoksen paljastamiseksi. Omaisuuden tarkkailu voi olla esimerkiksi toimeksiantajan myymälässä olevien tuotteiden tarkkailua mahdollisten omaisuusrikosten paljastamiseksi, tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi myymälässä olevan tietyn henkilön tarkkailua samasta syystä. Henkilöiden tarkkailussa on oltava kyse rikoksen paljastamisesta, jotta voidaan puhua vartioimistehtävästä - turvallisuusalan elinkeinolupaa ei tarvita, jos toimeksiantona on vaikkapa puolison uskottomuusepäilyn selvittäminen. (HE 22/2014 vp, 26.)

Vartioimisalue on määritettyä kyseessä olevan lain ensimmäisen luvun toisen pykälän seitsemännessä kohdassa seuraavasti: vartioimisalueella tarkoitetaan vartioimistehtäviin liittyvää, toimeksiantosopimuksessa yksilöityä kiinteistöä, rakennusta, huonetta, rakennelmaa sekä muuta yleistä tai yksityistä paikkaa ja aluetta samoin kuin sen osaa (LYTP 1:2.1:n 7 kohta). Vartioimisalue voi siis käsittää sekä yleiset että yksityiset alueet. Alueen määrittäminen ja määrittäminen on täysin toimeksiantajan päätettävissä – käytännössä siis

toimeksiantajan täytyy olla määrätyn vartioimisalueen omistaja tai haltija. Vartioimistehtävissä voi olla myös tilanteita, missä tiettyä aluetta ei ole määritetty. Tällaisia tehtäviä voivat olla esimerkiksi henkivartijatehtävät jolloin toimeksi annettu kohde liikkuu, eikä varsinaista aluetta tehtävän hoitamiselle ole voitu määrittää. Kuitenkin tällaisilla määrittämättömillä alueilla suoritettavat vartioimistehtävät voivat olla ainoastaan edellisessä kappaleessa kerrottuja vartioimistehtäviä, eikä toimeksianto voi käsittää yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevia tehtäviä. (HE 22/2014 vp, 27.)

4.1.2 Suhde viranomaistoimintaan

LYTP:n 2:5:ssä säädetään suhteesta viranomaistoimintaan seuraavasti:

Vartioimisliiketoiminnassa ei saa ottaa vastaan toimeksiantoa, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Vartioimisliiketoiminnassa tai vartioimistehtävässä ei saa vaikeuttaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä taikka rikosten ennalta estämistä, paljastamista, selvittämistä tai syyteharkintaan saattamista.

Jos vartija on vartioimistehtävässä saanut tietoonsa rikoslain (39/1889) 15 luvun 10 §:n 1 momentissa mainitun jo tehdyn rikoksen, hänen on viipymättä ilmoitettava siitä poliisille. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos vartijan täytyisi antaa ilmi joku mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuista.

Vartioimisliiketoimintaa ja vartioimistehtäviä tarkasteltaessa on havaittavissa ilmeisiä yhteneväisyyksiä viranomais- ja erityisesti poliisitoiminnan kanssa. Kuitenkin julkisen sektorin tehtävät ovat laissa määrätty tietyille viranomaisille, eikä niitä voi sekoittaa yksityisille palveluille. Tästä syystä edellä mainittuun pykälään on säädetty, ettei vartioimisliike voi ottaa vastaan toimeksiantoa jonka tarkoituksena on esimerkiksi ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta, koska kyseinen tehtävä kuuluu lain mukaan poliisille. Vartioimisliike voi ottaa vastaan vain toimeksiannon, joka vastaa vartioimistehtävän määritelmää. Tällä tavoin esimerkiksi rikosten paljastaminen voi kuulua sekä vartioimisliikkeelle että poliisille. Samaa pykälään on kuitenkin kirjoitettu, ettei yksityisen turvallisuusalan toimilla saa vaikeuttaa molemmille tai pelkästään viranomaiselle kuuluvia tehtäviä. Tämä tarkoittaa, että vaikka rikoksen paljastaminen kuuluu sekä poliisin että vartioimisliikkeen tehtäviin, vartioimisliiketoiminnassa ei saada toimia niin että poliisin toiminta vaikeutuisi. Vaikeuttamisella tarkoitetaan esimerkiksi rikoksen aktiivista peittelyä siten, ettei rikos tulisi poliisin tietoon. Tällaisia rikoksia ovat kuitenkin vain rikokset, joista vartija on kyseisen pykälän

toisen momentin mukaisesti ilmoitusvelvollinen poliisille. Toisin sanoen esimerkiksi asianomistajarikoksissa vartijalla ei ole ilmoitusvelvollisuutta poliisille, jos asianomistaja ei halua ilmoitusta tehtävän. (HE 22/2014 vp, 32.)

Rikoslain 15 luvun 10 §:n mukaisesti vartija on velvollinen ilmoittamaan poliisille pykälään kirjatuihin rikoksista. On jokamiehenvelvollisuus ilmoittaa poliisille kyseisten törkeiden rikosten ollessa vielä estettävissä – vartijan velvollisuus ilmoittamisesta yltää kuitenkin jo tehtyihin ja tapahtuneisiin rikoksiinkin. Ilmoitusvelvollisuus koskee vain vartijan työaikana ilmi tulleita rikoksia. Vartijan ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa säädetyistä törkeistä rikoksista mikäli rikos on hänen läheisen henkilön tekemä. (HE 22/2014 vp, 33.)

4.1.3 Vartioimistehtävissä noudatettavat yleiset periaatteet

LYTP:n 2:6:ssä säädetään vartioimistehtävissä noudatettavista yleisistä periaatteista seuraavasti:

Vartioimistehtävissä on toimittava oikein ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen.

Vartioimistehtävät on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävien suorittamiseksi. Vartioimistehtävissä ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin tehtävien suorittamiseksi on välttämätöntä. Tehtäviin liittyvien toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävien tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteeseen kokonaisuutena.

Vartijan, järjestyksenvalvojan sekä poliisin perustoimintaa ohjaavat samat periaatteet – tehtävissä on toimittava oikein ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen. Käyttäytymisen tulisi olla luottamusta ja kunnioitusta herättävää, sekä huomaavaista ja ystävällistä. Toimenpiteiden kohteina olevia täytyy käsitellä hienotunteisesti ja ihmisarvolle sopivasti. Tasapuolisuudella tarkoitetaan pykälässä sitä, että tehtävät täytyy hoitaa eritoten turvallisuuden kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, mutta myös käsitellen toimenpiteiden kohteina olevia henkilöitä kaikin puolin tasa-arvoisesti ilman syrjintää. Pykälän toisessa momentissa kerrotut suhteellisuus- ja tarpeellisuusvaatimukset ovat avattu jo itse lakipykälään melko lailla selkeästi niin kuin ne ovat lakiesityksessä tarkoitettukin. Tehtyjen toimenpiteiden täytyy olla tehtävän suorittamisen kannalta välttämättömiä. Lisäksi toimenpiteet täytyy olla puolustettavissa tehtävän tärkeyden kannalta tarkasteltuna. Tarpeellisuusvaatimukseen

kuuluu, ettei kenenkään oikeuksiin puututa enempää kuin tehtävän suorittamisen kannalta on välttämätöntä ja pakollista. (HE 22/2014 vp, 33.)

4.2 Vartijan toiminta

Olen jaotellut vartijan yleistä toimintaa lähinnä olevat pykälät kyseessä olevan otsikon alle. Kolme vartijan toimintaan keskeisesti liittyvää pykälää löytyvät niin ikään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain toisesta luvusta.

4.2.1 Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen

LYTP:n 2:7:ssä säädetään toimenpiteen perusteen ilmoittamisesta seuraavasti:

Vartijan on vartioimistehtävässä ilmoitettava henkilöön kohdistuvan toimenpiteen peruste toimenpiteen kohteena olevalle tai tämän edustajalle, jollei se ole mahdotonta tämän tilan tai muiden olojen vuoksi.

Toimenpiteen kohde tai tämän edustaja on tarvittaessa ohjattava ottamaan yhteyttä vastaavaan hoitajaan toimenpiteen oikeellisuuden toteamiseksi. Samalla on yhteydenottoa varten kerrottava vastaavan hoitajan nimi ja yhteystiedot.

Vartijalla, kuten poliisillakin, on velvollisuus ilmoittaa toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle tai tämän edustajalle toimenpiteen peruste. Toimenpiteen edustajalle tehtyä ilmoitusta tarvitaan esimerkiksi silloin, kun toimenpiteen kohteena on alle 15-vuotias henkilö. Tällaisessa tilanteessa esimerkiksi vanhemmille tehty ilmoitus tulee kysymykseen, jos lapsen vanhempi on paikalla tai muutoin helposti tavoitettavissa. Perusteen ilmoitusvelvollisuus on säädetty, ettei toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle jää epäselvyyttä tilanteesta ja mahdollisilta värinkäsityksiltä välttyttäisiin. Lisäksi kohdehenkilöllä on mahdollisuus harkita toimenpiteen oikeellisuutta vasta kun hän on tietoinen siitä – tämä on tärkeää sekä vartijan että kohdehenkilön oikeusturvan kannalta. Toisessa momentissa on säädetty vartijan ohjaamaan toimenpiteiden kohteena olevan henkilön ottamaan yhteyttä vartioimisliikkeen vastaavaan hoitajaan toimenpiteiden oikeellisuuden toteamiseksi. Tästä on säädetty siksi, että halutaan korostaa vastaavan hoitajan merkitystä vartioimisliiketoiminnassa henkilönä, joka tuntee säännökset ja määräykset. Kohdehenkilöä ei välttämättä tarvitse var-

tijan aloitteesta ohjata ottamaan yhteyttä vastaavaan hoitajaan, vaan ohjausvelvollisuus perustuisi lähinnä kohdehenkilön omaan pyyntöön tai jos tämä ei tunnu olevan tyytyväinen toimenpiteeseen. Vartija voi poiketa ilmoitusvelvollisuudesta jos kohdehenkilö on esimerkiksi vahvasti päihtynyt tai jos perusteen ilmoittaminen vaarantaisi itse toimenpiteen. (HE 22/2014 vp, 33–34.)

4.2.2 Tapahtumailmoitus

LYTP:n 2:8:ssä säädetään tapahtumailmoituksesta seuraavasti:

Poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan, toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden oikeusturvan sekä toimeksiantajien tietojensaantioikeuden turvaamiseksi vartijan tulee heti laatia vartioimistehtävissä havaituista kiinniottamiseen tai voimakeinojen käyttöön johtaneista tapahtumista kirjallinen selvitys (tapahtumailmoitus). Tapahtumailmoituksesta tulee käydä ilmi vartijan kyseiseen tapahtumaan liittyvät havainnot ja toimenpiteet. Toimenpiteiden kohteena olleiden sukunimi, etunimet, henkilötunnus ja osoitetiedot saadaan kirjata tapahtumailmoitukseen.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan on säilytettävä tapahtumailmoitukset kahden vuoden ajan niiden laatimispäivän kalenterivuoden päättymisen jälkeen, jonka jälkeen henkilötietoja sisältävät tapahtumailmoitukset on viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa hävitettävä. Tapahtumailmoitukset on säilytettävä siten järjestettyinä, että kuhunkin toimeksiantoon liittyvät ilmoitukset ovat viivytyksettä esitettävissä. Jos tietojen tallettamisessa käytetään automaattista tietojenkäsittelyä, valvonnassa tarvittavien tietojen on oltava saatavina selväkielisinä.

Toimeksiantajalla ja 84 §:n 2 momentissa tarkoitetulla valvontaviranomaisella on oikeus saada jäljennös tapahtumailmoituksesta. Jos vartija vapauttaa kiinni ottamansa henkilön 16 §:n 2 momentin mukaisesti, tapahtumailmoitus on viipymättä toimitettava rikoksen tapahtumapaikan poliisilaitokselle.

Pykälän mukaisesti vartija on velvollinen tekemään kirjallisen selvityksen, eli tapahtumailmoituksen, välittömästi sellaisen tapahtuman jälkeen, joka on johtanut kiinniottamiseen tai voimakeinojen käyttöön. Tältä osin velvollisuus tapahtumailmoituksen tekoon on suppeampi edelliseen lainsäädäntöön verraten. Suomen perustuslain mukaan jokaisella on muun muassa oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen – sekä kiinniottamisella että voimakeinojen käytöllä puututaan näihin perusoikeuksiin. (PeL 11.6.1999 - 2:7) Tästä syystä tapahtumailmoituksen kirjaaminen on jälleen kerran tärkeää toimenpiteiden

suorittajan ja kohdehenkilön oikeusturvien kannalta, mutta myös poliisin suorittaman vi-
ranomaisvalvonnan vuoksi. Toimeksiantajalla on myös oikeus saada kirjallinen selvitys
suoritetuista toimenpiteistä. (Paasonen ym. 2011 – 29.) Tapahtumailmoitukseen tulee kir-
jata vartijan tekemät havainnot tilanteesta ja suoritettut toimenpiteet. Lisäksi ilmoitukseen
tulee kirjata toimenpiteitä suorittaneen vartijan nimi, turvallisuusalan elinkeinoluovan hal-
tija, jonka palveluksessa kyseinen vartija on sekä tapahtuma-aika ja –paikka. Kiinnioton tai
voimakeinojen kirjaamisen lisäksi vartijan on kirjattava ilmoitukseen onko tilanteessa käy-
tetty voimankäyttövälineitä ja onko vartija ottanut tilanteessa esille ampuma-aseen tai käyt-
tänyt sitä. Havaintotiedoiksi tapahtumailmoitukseen voidaan kirjata toimenpiteen kohteena
olleen henkilön tuntomerkit henkilön tunnistamiseksi sekä havaintoja kohdehenkilön käyt-
täytymisestä ja tilasta. (A 874/2016 – 18.) Vartija saa kirjata tapahtumailmoitukseen myös
kohdehenkilön sukunimet, etunimet, henkilötunnuksen ja osoitetiedot. Tulkintavaikkeuksien
välttämiseksi tästä on säädetty lakiin erikseen, koska esimerkiksi henkilötunnuksen käsitte-
lystä on erikseen säädetty henkilötietolain 13 pykälässä. Huomioitavaa kuitenkin on, että
vartija saa kirjata tiedot vain jos ne ovat tulleet tapahtuman aikana esille – vartijalla ei ole
oikeutta vaatia henkilötietoja kohdehenkilöltä. Henkilötietoja sisältäviä tapahtumailmoi-
tuksia säilytetään kahden vuoden ajan niiden laatimispäivän kalenterivuoden päättymisen
jälkeen, jonka vuoksi niistä muodostuu henkilökisteri. (HE 69/2001 – 1. Vartioimisliik-
keen velvollisuudet, 17§)

Pykälän 3 momentissa on säädetty, että vartijalla on velvollisuus toimittaa tapahtumailmoi-
tus viipymättä poliisilaitokselle silloin, kun vartija vapauttaa kiinni ottamansa henkilön yk-
sityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 16§:n 2 momentin mukaisesti. Tästä on sää-
detty siksi, että poliisi voi ryhtyä toimiin rangaistusvaatimuksen toimittamiseksi toimenpi-
teiden kohteena olleelle henkilölle. (HE 22/2014 vp, 35.)

4.2.3 Salassapitovelvollisuus

LYTP:n 2:9:ssä säädetään salassapitovelvollisuudesta seuraavasti:

*Turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittaja, vas-
taava hoitaja tai vartija ei saa oikeudettomasti ilmaista eikä käyttää
omaksi tai toisen hyödyksi taikka toista vahingoittaakseen, mitä hän var-
tioimistehtävässään on saanut tietää toimeksiannon osapuolen tai työn-*

antajansa salassa pitämistä tai salassa pidettäväksi säädettyistä turvallisuusjärjestelyistä, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka henkilön yksityiselämän piiriin kuuluvista seikoista.

Oikeudettomana ilmaisemisena ei pidetä tietojen ilmaisemista poliisimiehelle rikoksen paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Salassapitovelvollisuus säilyy tehtävän päätyttyä.

Pykälässä on kerrottu yksiselitteisesti ketä salassapitovelvollisuus koskee – eli käytännössä siis kaikkia turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittajia. Turvajärjestelyiden salassapidettävyydellä tarkoitetaan kaikkia sellaisia turvajärjestelyitä, joita turvallisuusalan harjoittaja ei olisi voinut saada tietoonsa ilman tehtävänsä. Turvajärjestelyt itsessään voivat olla myös liike- ja ammattisalaisuuksia, mutta niillä tarkoitetaan myös kaikkea muuta sellaista tietoa, mitä turvallisuusalan harjoittaja on saanut tietoonsa tehtävän myötä esimerkiksi toimeksiantajastaan tai vartioimisalueellaan tapahtuneista yksityisyyden suojan piiriin kuuluvista asioista. Toisessa momentissa on säädetty, ettei turvallisuusalan toimijan ilmoitus poliisille rikoksen paljastamiseksi tai selvittämiseksi olisi oikeudeton ilmaiseminen salassapidettävästä tiedosta. Tästä on säädetty siksi, että esimerkiksi vartija voi ilman pakollista velvollisuutta ilmoittaa poliisille rikoksista niiden selvittämiseksi. Tämä eroaa kyseisen lain 5§ pykälästä sillä, että ilmoitettava rikos voi olla törkeää lievempi, eikä vartijalla ole velvoitetta asiasta ilmoittaa – momentti on säädetty edistämään yksityisen turvallisuusalan ja viranomaisen välistä yhteistyötä antamalla mahdollisuus ilmoittaa rikoksista salassapitovelvollisuudesta huolimatta. Lisäksi turvallisuusalan toimijalla on mahdollisuus ilmoittaa salassapidettävää tietoa toimeksiantajan suostumuksella, sekä silloin kun toimija on rikosprosessissa todistajan tai asianosaisen asemassa. Salassapidettävää tietoa ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoittamiseksi. (HE 22/2014 vp, 35.)

Salassapitovelvollisuus säilyy yksiselitteisesti tehtävän päätyttyä ja on siten ajallisesti rajoittamaton. (HE 22/2014 vp, 36.)

4.3 Vartijan toimivaltuudet

Olen jaotellut vartijan toimivaltuudet selvyiden vuoksi neljän erillisen otsikon alle, vaikka itse toimivaltuudet ovat kirjattuna kolmeen eri pykälään. Tämä siksi, että olen muistioon

kirjoittanut jokaisen toimivaltuuden erikseen, jotta ne olisivat helpommin löydettävissä eivätkä olisi muistiossa sisällytetty samoihin lakipykäliin, kuten yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa.

4.3.1 Vartijan oikeus vartioimisalueelle pääsyn estämiseen ja alueelta poistamiseen

LYTP:n 2:15:ssä säädetään vartijan oikeudesta vartioimisalueelle pääsyn estämiseen ja alueelta poistamiseen seuraavasti:

Vartijalla on oikeus estää henkilön pääsy vartioimisalueelle tai poistaa hänet sieltä, jos:

1) henkilön voidaan hänen lausumiensa uhkausten tai muun käyttäytymisensä perusteella todennäköisin perustein epäillä syyllistyvän vartioimisalueella olevaan omaisuuteen tai toimeksiantajan tai tämän palveluksessa olevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen; tai

2) on ilmeistä, ettei henkilöllä toimeksiantajan asettamien ehtojen perusteella ole oikeutta oleskella vartioimisalueella.

Vartijalla ei ole oikeutta estää henkilön pääsyä vartioimisalueelle tai poistaa häntä sieltä, jos vartioimisaluetta on pidettävä järjestyslain (612/2003) 2 §:n 1 a alakohdassa tarkoitettuna paikkana.

Vartijan poistamisoikeus on muuttunut edelliseen lainsäädäntöön verraten siltä osin, ettei vartijan enää tarvitse saada kehotusta henkilön poistamiseen toimeksiantajan edustajalta. Vaikka kyseisessä pykälässä säädetään käytännössä kahdesta eri toimivaltuudesta, pääsyn estämisestä ja alueelta poistamisesta, olen ne säilyttänyt muistiossa saman otsikon alla, koska ne toiminnallisesti liittyvät todella lähekkäin toisiinsa, sekä molemmat toimet ovat säädetty suoritettavaksi samoin perustein. Pääsyn estämisestä ja poistamisoikeudesta on säädetty siksi samoin perustein, koska jos on ilmeistä että henkilö täytyisi poistaa vartioimisalueelta tämän siellä ollessa, voisi samoin perustein evätä henkilön pääsy alueelle. Olisi niin sanotusti turhaa päästää vartioimisalueelle henkilö, jos on ilmeistä, että samainen henkilö jouduttaisiin poistamaan alueelta välittömästi hänen tullessa vartioimisalueelle. Vartija ei kuitenkaan voi estää henkilön pääsyä alueelle vartioimisalueen ulkopuolella, joten pääsyn estämisen täytyisi tapahtua vartiointialueen ”kynnyksellä”, eli esimerkiksi kauppaliikkeessä ulko-ovella. (HE 22/2014 vp, 40.)

Vartijan tehtävänä on kyseisen lain 4§:n mukaan muun muassa omaisuuden vartioiminen, henkilön koskemattomuuden suojaaminen. Tästä syystä sekä pääsyn estämisen että paikalta poistamisen perusteeksi on säädetty, että toimenpiteen voi suorittaa, jos voidaan todennäköisin perustein epäillä henkilön syyllistyvän alueella joko omaisuuteen tai henkilökunnan henkeen, terveyteen tai vapauteen liittyvään rikokseen. Todennäköisiksi perusteiksi riittävät henkilön lausumat uhkaukset tai käyttäytyminen vartioimisalueella. Käytännössä tämä tarkoittaa, että henkilö on lausunut henkilökuntaa kohtaan esimerkiksi tappouhkauksen tai että henkilö on pyrkimässä alueelle tai oleskelee alueella omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen soveltuva väline mukanaan. Edellä mainitussa tilanteessa vartija ei kuitenkaan voi velvoittaa henkilöä ilman kiinnioton perustetta turvallisuustarkastukseen rikokseen soveltuvan välineen löytämiseksi, vaan väline täytyy olla muutoin havaittavissa. (HE 22/2014 vp, 40–41.)

Toisen momentin mukaan vartijalla on oikeus pääsyn estämiseen ja paikalta poistamiseen silloin kun on ilmeistä, että henkilö oleskelee alueella oikeudettomasti. Tähän toimenpiteeseen tarvitsee toimeksiantajan määritelmän siitä, että henkilön oleskelu alueella olisi oikeudetonta. Toimeksiantajan määritelmä perustuisi toimeksiantajan asettamiin ehtoihin. Ehdoksi voi asettaa yksityiskohtaisesti tietynlaisen oleskelun alueella oikeudettomaksi. Oleskelua ei saa rajoittaa syrjintäsäädösten vastaisesti. Määritelmän avulla toimeksiantajan ei tarvitse erikseen pyytää vartijaa poistamaan tietty henkilö, vaan vartija voi tehdä pääsyn estämiseksi tai alueelta poistamiseksi toimenpiteen omalla harkinnalla toimeksiannon määräysten mukaisesti. (HE 22/2014 vp, 40.)

Vartija ei voi estää alueelle pääsyä tai poistaa alueelta, jos alue on järjestyksellään 2§:n 1 a kohdassa tarkoitettu alue, joka on yleisön käytettävissä. Tästä on säädetty siksi, että tällaiset alueet ovat yleisiä ja vartijalla ei ole oikeutta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Yleinen alue voi olla vartioimisalue, mutta toimivaltaa pääsyn estämiseksi tai alueelta poistamiseksi voi käyttää tällaisilla alueilla vain, jos kyseinen alue ei ole yleisön käytettävissä. Tällainen alue voi olla esimerkiksi aidattu hautausmaa porttien ollessa lukittuna, jolloin vartija voi poistaa alueelta henkilön toimeksiannon ehtojen mukaisesti.

Alueelta poistettaessa on ensiksi annettava henkilölle poistumiskehotus. (HE 22/2014 vp, 40–41.)

4.3.2 Vartijan kiinniotto-oikeus ja oikeus turvallisuustarkastukseen

Kyseisen pykälän olen jakanut selvyuden vuoksi kahden eri otsikon alle. Lisäksi, vaikka turvallisuustarkastuksen suorittaminen on sidottu täysin kiinniotto-oikeuteen, pelkästään kiinniotto ei sinällään oikeuta tekemään turvallisuustarkastusta jokaiselle kiinniotetulle henkilölle.

Vartijan kiinniotto-oikeus.

LYTP:n 2:16.1:ssä ja 2:16.2:ssä säädetään vartijan kiinniotto-oikeudesta seuraavasti:

Vartijalla on vartioimistehtävää suorittaessaan oikeus ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai jos rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Vartija saa ottaa kiinni myös sen, joka on viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan pidätettävä tai vangittava.

Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille. Jos poliisille luovuttaminen ei kohtuullisessa ajassa ole mahdollista, vartija voi kuitenkin poliisimiehen ja kiinniotetun suostumuksella jättää kiinniotetun luovuttamatta poliisille ja vapauttaa tämän viipymättä, jos rikoksesta voi seurata vain sakkoa ja jos kiinniotetun henkilöllisyys on tunnettu tai kiinniotettu suostuu esittämään vartijalle henkilöllisyytensä selvittämiseksi tarpeelliset tiedot.

Tässä pykälässä verekseltään tai pakenemasta tavatun rikoksesta epäillyn kiinni ottamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa tilanne on kaikin puolin selvä ja kiinni otettavan syyllisyys on ilmeinen. (HE 222/2010, Kiinniottamista, pidättämistä ja vangitsemista koskeva 1 luku.) Pykälään on kirjattu, että kiinniottoon on oikeus jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta, mutta oikeus kiinniottoon on myös seitsemään erilaiseen rikokseen, joissa tekomuoto on lievä ja rangaistuksena sakko. Tästä on säädetty siksi, että törkeysluokan määrittää lopullisesti tuomioistuin, eikä kiinniottamishetkellä ole aina mahdollista arvioida rikoksen kvalifioivia tekijöitä. (HE 14/1985, 47) Kiinniotto-oikeus etsintäkuulutetusta, pidätettävästä tai vangittavasta henkilöstä on yksiselitteinen ja on tarkoitettu esimerkiksi tilanteisiin, kun poliisi on ilmoittanut julkisesti etsintäkuulutetusta henkilöstä.

Kiinniotettu on toisen momentin mukaan luovutettava viipymättä poliisille. Samassa momentissa on kuitenkin säädetty, että jos luovuttaminen poliisille ei ole mahdollista kohtuullisessa ajassa, vartija voi sekä poliisimiehen että kiinniotetun suostumuksella vapauttaa tämän. Kiinniotetun vapauttamisen mahdollisuus on täysin uusi säädös, eikä kyseistä mahdollisuutta edellisessä lainsäädännössä ollut. Ehtoina suostumusten lisäksi on, että kiinniotetun epäilystä rikoksesta voi seurata vain sakkoa ja jos kiinniotetun henkilöllisyys on tiedossa tai tämä suostuu esittämään vartijalle henkilöllisyytensä tapahtumailmoitusta varten. Kiinniotetun vapauttamisesta on säädetty, koska on kohtuutonta pitää henkilöä kiinniotetuna esimerkiksi pienen ja selvän näpistysrikoksen vuoksi – poliisin paikalle saapuminen voi toisinaan viedä useita tunteja. Tämän lisäksi vartija ei voi jättää kiinniotettua henkilöä lukittuun tilaan yksin, joten tämän on oltava kiinniotetun seurassa poliisin saapumiseen asti, mikä tarkoittaa sitä, ettei vartija pysty samaan aikaan suorittamaan hänelle tarkoitettua normaalia vartioimistehtävää. Pykälään kirjoitettua ”kohtuullisessa ajassa”- aikamäärettä ei ole tarkasti asetettu, mutta käytännössä yli tunnin kestävä odotus täyttäisi edellytyksen. (HE 22/2014 vp, 41.)

Kiinniotetun suostumuksen varmistamisella halutaan varmistaa, ettei tämä ole esimerkiksi pitänyt toimenpiteitä lainvastaisina ja haluaisi tästä syystä poliisin paikalle. Poliisimiehen suostumuksen kysymisellä varmistetaan, että henkilön voi päästää poliisin puolesta vapaaksi, mutta myös siksi, että poliisimies voi suostumusta kysyttäessä arvioida esimerkiksi kiinniotetun henkilöllisyyden varmuuden jatkotoimenpiteitä varten. Vapauttamisen mahdollisuus on vain, kun rikoksesta säädetty rangaistus on sakko, eli käytännössä siis jokin ensimmäisessä momentissa kerrotuista lievistä rikoksista – jos rikoksesta voi seurata vankeutta, vartijan on luovutettava kiinniotettu viipymättä poliisille. (HE 22/2014 vp, 41.)

Vartijalla ei ole oikeutta kiinniotetun säilöissäpitoon, joka siis tarkoittaa kiinniotetun lukitsemista yksinään sellaiseen tilaan, mistä hänellä ei ole poistumismahdollisuutta. Jos tila on lukittu, vartijan täytyy odottaa poliisin saapumista yhdessä kiinniotetun kanssa. Vartijalla on käytännössä mahdollisuus lukita henkilö yksin tilaan hätävarjelu-oikeuden perusteella. (HE 22/2014 vp, 42.)

Vartijan oikeus turvallisuustarkastukseen.

LYTP:n 2:16.3:ssä säädetään vartijan oikeudesta turvallisuustarkastukseen seuraavasti:

...Vartijalla on kiinniotto-oikeutta käyttäessään oikeus tarkastaa kiinniotettu ja hänen mukanaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei kiinniotetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Vartijalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut vaaralliset esineet tai aineet. Pois otetut esineet tai aineet on luovutettava viipymättä poliisille tai, jos kiinniotettua ei luovuteta poliisille, annettava vapauttamisen yhteydessä takaisin kiinniotetulle, jollei siihen ole lain mukaan estettä.

Vartijalla on oikeus suorittaa turvallisuustarkastus henkilölle vain silloin, kun henkilö on kiinniotettu. Turvallisuustarkastuksen tavoitteena on varmistaa, ettei kiinniotetulla henkilöllä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voisi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Vaarallisilla esineillä tarkoitetaan esimerkiksi ampuma-aseita, teräaseita tai muita toisen vahingoittamiseen soveltuvia välineitä. Vaarallisilla aineilla tarkoitetaan esimerkiksi räjähdysaineita tai palavia nesteitä ja kaasuja. Turvallisuustarkastuksen yhteydessä löydettäviä lääkeaineita ei voida normaalisti lukea vaarallisiksi aineiksi, eikä vartijalla ole oikeutta selvittää kiinniotetun henkilön reseptejä lääkeaineisiin. Tästä syystä lääkeaineiden poisottaminen kiinniotetulta henkilöltä on kyseenalaista. (HE 22/2014 vp, 42.)

Turvallisuustarkastuksessa voidaan tutkia käytännössä kiinniotetun henkilön vaatteissa sekä kantamuksissa olevat tavarat. (HE 69/2001, 28:4.) Esimerkiksi laukun tai taskujen tarkastus ei ole turvallisuustarkastusta, jos pääasiallinen tavoite toimenpiteelle on esimerkiksi anastetun omaisuuden löytäminen – turvallisuustarkastus on vain kiinniotetun itsensä ja muiden turvallisuuden vuoksi tehtävä toimenpide. Turvallisuustarkastus on tehtävä vartiointitehtävissä noudatettavien yleisten periaatteiden mukaisesti ja siksi kyseisen toimenpiteen suorittaminen täytyy olla tarpeellista ja perusteltua. Tarkastuksessa pyritään siihen, että toimenpiteen suorittaja ja toimenpiteen kohteena oleva henkilö ovat samaa sukupuolta – tämä ei ole kuitenkaan ehdotonta. (HE 22/2014 vp, 42.)

Turvallisuustarkastuksen yhteydessä poisotetut esineet tai aineet on luovutettava viipymättä poliisille samoin kuten kohdehenkilökin. Jos kuitenkin vartija päästää kiinniotetun vapaaksi kyseessä olevan pykälän 2 momentin mukaisesti, hänelle täytyy luovuttaa vapauttamisen yhteydessä pois otetut esineet ja aineet takaisin, jos sille ei ole lain mukaan estettä.

Esteenä voi olla esimerkiksi järjestyslain mukaan ampuma-aseen hallussa pitäminen yleisellä paikalla. Vartijan haltuun tarkastuksen yhteydessä jääneet esineet ja aineet on luovutettava poliisille. (HE 22/2014 vp, 42.)

4.3.3 Voimakeinojen käyttö

LYTP:n 2:17:ssä säädetään voimakeinojen käytöstä seuraavasti:

Jos henkilö koettaa vastarintaa tekemällä välttää pääsyn estämisen, poistamisen, kiinni ottamisen tai turvallisuustarkastuksen suorittamisen taikka pakenee kiinni ottamista, vartijalla on oikeus käyttää sellaisia henkilön pääsyn estämiseksi, poistamiseksi tai kiinni ottamiseksi taikka turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet.

Vastuuvapausperusteesta ja rangaistusvastuun lievennyksestä voimakeinojen käytön liioittelussa säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Voimakeinojen käyttö on sidottu kahteen edellä läpi käytyyn pykälään, eli pääsyn estämiseen ja alueelta poistamiseen sekä kiinniotto-oikeuteen ja turvallisuustarkastusoikeuteen. Vartijalla ei ole yleistä voimankäyttöoikeutta, vaan voimankäytön oikeus perustuu vartijan suorittamaan tehtävään. Tehtävän suorittamiseksi voi olla perusteltua käyttää esimerkiksi kiinniotto-oikeutta joka antaa puolestaan oikeuden käyttää tietyissä tilanteissa voimakeinoja tehtävän suorittamiseksi. Voimakeinojen käyttö edellyttää toimenpiteen kohteena olevan henkilön vastarintaa, jolloin tehtävän suorittaminen ei muutoin onnistuisi. Vastarinnalla voidaan tarkoittaa aktiivista vastarintaa, jolloin se käsittäisi esimerkiksi hyökkäyksen vartijan koskemattomuutta vastaan tai passiivista vastarintaa, jolloin kohdehenkilö vastustaa alueelta poistoa esimerkiksi tarttumalla kiinteistön rakenteisiin kiinni. Vastarinnan lisäksi voimakeinoja voi käyttää kiinniotettavan henkilön paetessa. (HE 22/2014 vp, 43.)

Voimakeinoja voidaan käyttää vain tarpeessa ja niin että ne ovat puolustettavia. Puolustettavuudella tarkoitetaan, että voimakeinojen käytössä on otettu huomioon kohdehenkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet - näistä tehtävien tärkeys ja kiireellisyys sekä vastarinnan vaarallisuus ovat uusia lakiin säädettyjä kohtia. Kriteerit puolustettavuuden arvioinnista vastaavat rikoslain luvun 6§:n

voimakeinojen käytön 2 momenttia. Voimakeinojen käytössä täytyy ottaa huomioon suhteellisuusperiaate, jonka mukaan käytettyjen voimakeinojen täytyy olla oikeassa suhteessa tavoiteltavaan etuun nähden.

Vartijalla on oikeus hätävarjeluun kuin kellä tahansa muulla ihmisellä. Tästä ei ole erikseen säädetty yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa, vaan toiminta perustuu rikoslain 4 luvun 4§:ään hätävarjelusta. (HE 22/2014 vp, 43.) Esimerkiksi poliisimiehellä on virantoimituksessa oikeus hätävarjeluun, jolloin hän toimii virkavastuullaan. Samanlaisista virkavastuuta ja suojaa ei ole säädetty yksityisen turvallisuusalan toimijoille. (Edilex.fi, 2016)

Pykälän toiseen momenttiin on säädetty vastuuvapautusperusteista ja rangaistusvastuun lievennyksestä voimakeinojen käytössä. Kyseinen momentti on kirjattu tiedoksi ja perustuu käytännössä rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momenttiin ja 7 §:ään. Edellä mainittujen säädösten perusteella voimakeinojen liioittelua arvioidessa arvioidaan suorittajan aseman ja koulutuksen sekä tehtävän tärkeyden ja tilanteen yllätyksellisyyden perusteella olisiko suorittajalta voitu olettaa kohtuudella vaatia muunlaista suhtautumista tilanteeseen. Vastuuvapautukseen tarvitaan erittäin painavat perusteet edellä mainittuja asioita arvioidessa. Voimakeinojen käyttäjää ei kuitenkaan täydellisesti vapauteta vastuusta, mutta samoin perustein voidaan arvioida teko rangaistusvastuuta lieventävänä. (RL 19.12.1889/39 4:6 ja 4:7.)

5. JÄRJESTYKSENVALVOJAN TOIMINTAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

5.1 Järjestyksenvalvojatoiminnan keskeiset periaatteet

Järjestyksenvalvojatoiminnan keskeisiin periaatteisiin olen valinnut yksityisille turvallisuuspalveluille säädetystä laista kaksi pykälää. Mielestäni nämä kaksi pykälää kiteyttävät järjestyksenvalvojalle kuuluvan toiminnan ja minkä periaatteiden mukaisesti toimintaa täytyy suorittaa.

5.1.1 Järjestyksenvalvojan tehtävät ja toimialue

LYTP:n 3:25:ssä säädetään järjestyksenvalvojan tehtävistä ja toimialueesta seuraavasti:

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on suorittaa järjestyksenvalvontatehtävää 26 tai 28 §:ssä tarkoitetulla toimialueella.

Järjestyksenvalvojan on noudatettava poliisin sekä pelastus- ja muiden viranomaisten toimivaltansa rajoissa antamia käskyjä ja määräyksiä.

Järjestyksenvalvojaksi saadaan asettaa vain henkilö, jolla on poliisin myöntämä voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi.

Järjestyksenvalvontatehtävällä tarkoitetaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä rikosten ja onnettomuuksien estämistä järjestyksenvalvojan toimialueella. Tällä rajataan nimenomaan järjestyksenvalvontatehtävät suoritettavaksi erikseen säädetyllä toimialueella, joka sulkee pois järjestyksenvalvojan mahdollisuuden yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen, mikä on poliisin tehtävä. Toimialueet on määritetty yksityiskohtaisesti kyseessä olevan lain 26 ja 28 pykälässä.

Pykälän 2 momentissa on kirjattu, että järjestyksenvalvojan on noudatettava muiden viranomaisten antamia käskyjä ja määräyksiä. Tällä tarkoitetaan sitä, että järjestyksenvalvojan on noudatettava esimerkiksi poliisin antamia määräyksiä vaikka ne olisivat eriäväisiä toimeksiantajan tai työnantajan velvoittamien tehtävien kanssa.

Järjestyksenvalvojaksi asettamisen perusteista on säädetty kyseiseen pykälään erikseen, koska järjestyksenvalvojan ei tarvitse välttämättä olla turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa toisin kuten vartijan. (HE 22/2014 vp, 48.)

5.1.2 Toiminnassa noudatettavat periaatteet

LYTP:n 3:29:ssä säädetään toiminnassa noudatettavista periaatteista seuraavasti:

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta.

Järjestyksenvalvojan on toimittava asiallisesti ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen. Järjestyksenvalvojan tulee ensisijaisesti neuvoin ja kehotuksin ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta toimialueellaan.

Järjestyksenvalvojan toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa järjestyksenvalvojan tehtävään ja toimenpiteillä tavoiteltavaan etuun.

Koska järjestyksenvalvojan tehtävä on järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ja onnettomuuksien estäminen toimialueellaan, yleisön turvallisuus on toiminnassa noudatettavien periaatteiden ensisijainen tavoite. Tästä syystä kyseisen pykälän ensimmäinen momentti on säädetty. Myös toimeksiantajan tai työnantajan ohjeet ja määräykset ovat toissijaisia silloin, kun suoritettulla toimenpiteellä on suurempi merkitys yleisön turvallisuuden kannalta. Järjestyksenvalvojan toiminnan odotetaan olevan asiallista ja tasapuolista, mikä merkitsee sitä, että järjestyksenvalvojan käytös on oltava asiallista eikä ilman hyväksyttävää syytä millään tavalla syrjivää. Sovinnollisuuden edistäminen tarkoittaa, että järjestyksenvalvojan täytyy pyrkiä omalla toiminnallaan estämään esimerkiksi konfliktitilanteen ajautumista voimankäyttötilanteeksi. Käytännössä samaa asiaa tarkoittaa, että tehtäviä tulee hoitaa ensisijaisesti neuvomalla ja kehottamalla. Käskyvaltaa järjestyksenvalvojalla ei enää ole, mikä on edelliseen lainsäädäntöön verrattuna uutta. (HE 22/2014 vp, 52.)

Järjestyksenvalvojan on suoritettava tehtävä ilman suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä, minkä lisäksi toimenpiteiden on oltava perusteltuja tehtävän ja tavoiteltavan edun kannalta. Käytännössä kenenkään oikeuksiin puututa enempää kuin tehtävän suorittamisen kannalta on välttämätöntä ja pakollista. (HE 22/2014 vp, 53.)

5.2 Järjestyksenvalvojan toiminta

Kyseisen otsikon alle olen koonnut tärkeimmät järjestyksenvalvojan toimintaa ohjaavat ja velvoittavat pykälät yksityisistä turvallisuuspalveluista annetusta laista.

5.2.1 Järjestyksenvalvojan ilmoitusvelvollisuus ja velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin

LYTP:n 3:30:ssä säädetään järjestyksenvalvojan ilmoitusvelvollisuudesta ja velvollisuudesta ryhtyä toimenpiteisiin seuraavasti:

Järjestyksenvalvojan on viipymättä ilmoitettava tietoonsa tulleista turvallisuutta ilmeisesti vaarantavista seikoista tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle ja ryhdyttävä heti toimenpiteisiin yleisön varoittamiseksi ja ohjaamiseksi pois vaara-alueelta sekä vaaran aiheuttajan

poistamiseksi tai muihin turvallisuuden säilyttämiseksi kiireellisiin toimenpiteisiin.

Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet vaaran estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava turvallisuutta vaarantavista seikoista poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle.

Jos järjestyksenvalvoja on järjestyksenvalvontatehtävässä saanut tietoonsa rikoslain 15 luvun 10 §:n 1 momentissa mainitun jo tehdyn rikoksen, hänen on viipymättä ilmoitettava siitä poliisille. Ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos järjestyksenvalvojan täytyisi antaa ilmi joku mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuista.

Pykälän 1 momentti on pääpiirteissään yksiselitteinen. Turvallisuutta ilmeisesti vaarantavista seikoista on ilmoitettava viipymättä tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle. Tämän lisäksi on heti ryhdyttävä toimenpiteisiin yleisön turvaamiseksi ja turvallisuuden säilyttämiseksi. Toimivalta näihin toimiin tulee kyseisen lain 41–48§:n mukaisesti, mutta tarvittaessa voitaisiin myös soveltaa rikoslain 4 luvun 5§:ssä tarkoitettua pakkotilaa. (HE 22/2014 vp, 53.) Pakkotilan mukaan voidaan oikeuttaa muutoin rikollinen teko jos sillä voidaan varjella suurempaa etua. Pakkotilana suoritettu teko on oltava kokonaisuutena arvioiden puolustettava. (RL 4:5)

Järjestyksenvalvojan ei oleteta suorittavan näitä kiireellisiä toimia oman henkensä tai terveytensä uhalla, mutta kuitenkin niin ettei järjestyksenvalvoja voi poistua vaara-alueelta ensimmäisten joukossa heti vähäisenkin vaaratilanteen ilmaannuttua. (HE 148/1998, Laki ehdotuksen perustelut, 4§.)

Jos järjestyksenvalvojan arvion mukaan tehtävän suorittamiseksi ei voida tehdä riittäviä toimenpiteitä on järjestyksenvalvoja velvollinen ilmoittamaan vaarasta poliisille tai tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle. (HE 22/2014 vp, 53.)

Kolme momentissa tarkoitettava ilmoitusvelvollisuus tarkoittaa samaa, kuin tämän työn 4.1.1 otsikon alla oleva vartijan suhteesta viranomaistoimintaan. Käytännössä järjestyksenvalvojalla on velvollisuus ilmoittaa säädetyistä törkeistä rikoksista poliisille. Lisäksi järjestyksenvalvojalla on vartijan lailla ankarampi velvollisuus ilmoittaa näistä, eli ilmoitusvelvollisuus ylittää jo tehtyihin ja tapahtuneisiin törkeisiin rikoksiin.

5.2.2 Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen

LYTP:n 3:31:ssä säädetään toimenpiteen perusteen ilmoittamisesta seuraavasti:

Järjestyksenvalvojan on järjestyksenvalvontatehtävässä ilmoitettava henkilöön kohdistuvan toimenpiteen peruste toimenpiteen kohteena olevalle tai tämän edustajalle, jollei se ole mahdotonta tämän tilan tai muiden olojen vuoksi.

Jos järjestyksenvalvoja toimii turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa, toimenpiteen kohde tai tämän edustaja on tarvittaessa ohjattava ottamaan yhteyttä vastaavaan hoitajaan toimenpiteen oikeellisuuden toteamiseksi. Samalla on yhteydenottoa varten kerrottava vastaavan hoitajan nimi ja yhteystiedot.

Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen vastaa järjestyksenvalvojan osalta perusteluineen vartijan toimenpiteen ilmoittamista, joka on käyty läpi tämän työn 4.1.2 -kohdassa. Ainoa ero on käytännössä se, että 2 momentissa kerrottu kohdehenkilön yhteydenoton ohjaaminen vastaavalle hoitajalle on mahdollista vain silloin, kun järjestyksenvalvoja toimii turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan palveluksessa ja näin ollen elinkeinoluvan haltijalla on vastaava hoitaja. (HE 22/2014 vp, 54.)

5.2.3 Sivullisten ja ympäristön turvaaminen

LYTP:n 3:32:ssä säädetään sivullisten ja ympäristön turvaamisesta seuraavasti:

Järjestyksenvalvojan on valvottava, ettei tilaisuudesta aiheudu vaaraa eikä kohtuutonta häiriötä sivullisille, liikenteelle taikka kotirauhalle. Järjestyksenvalvojan tulee toimialueellaan myös valvoa, ettei toisten omaisuutta vahingoiteta eikä aiheuteta ympäristölle muuta vahinkoa kuin mitä voidaan pitää hyväksyttävänä tilaisuuden tarkoitus ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Järjestyksenvalvojan on viipymättä ilmoitettava tietoonsa tulleista 1 momentissa tarkoitetuista seikoista tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle sekä ryhdyttävä heti toimenpiteisiin vaaran, häiriön tai vahingon estämiseksi.

Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet 1 momentissa tarkoitettun vaaran, häiriön tai vahingon estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava vaarasta, häiriöstä tai vahingosta poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaiselle.

Pykälän 1 momentin ensimmäisellä virkkeellä on tarkoitettu lähinnä yleisiä kokouksia tai yleisötilaisuuksia, joissa järjestyksenvalvojalla on sivullisten ja ympäristön turvaamiseen yleinen velvoite. Toisessa virkkeessä toimialueella tarkoitetaan kaikkia järjestyksenvalvojalle mahdollisia toimialueita, jolloin veloitetaan valvomaan myös omaisuutta ja ympäristöä. (HE 22/2014 vp, 54.) Omaisuuden vahingoittaminen on pyrittävä estämään kokonaan. (HE 148/1998, Yksityiskohtaiset perustelut, 5§.) Momentin loppuun on lisätty suhteellisuusperiaate siksi, että esimerkiksi suuren festivaalin järjestämisestä aiheutuu aina jossain määrin vahinkoa. On perusteltua, että osa omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvista vahingoista ovat hyväksyttäviä oikein perusteltuina.

Järjestyksenvalvojalla on ilmoitusvelvollinen tilaisuuden järjestäjälle tai alueen haltijalle 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Ilmoitusvelvollisuus on myös jo siinä vaiheessa, kun olisi perustellusti pääteltävissä, että jokin näistä intresseistä olisi vaarantumassa ja vaarantuminen voitaisiin ennalta estää. Järjestyksenvalvoja on asiasta ilmoittamisen lisäksi velvoitettu toimimaan vaaran tai vahingon estämiseksi. Jos kuitenkin ennalta järjestäjän määräämien tahojen toiminta arvioidaan järjestyksenvalvojan mielestä olevan riittämätön vaaran tai vahingon estämiseksi, on järjestyksenvalvojalla velvollisuus ilmoittaa asiasta poliisille tai pelastusviranomaiselle. Järjestyksenvalvojan harkinta edellisessä korostaa sitä, etteivät esimerkiksi järjestäjän liiketaloudelliset intressit voi olla ensisijaisina toimintaa ohjaavina tekijöinä, vaan ensisijaisesti järjestyksenvalvoja toimii järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Kyseessä oleva pykälä ei kuitenkaan anna järjestyksenvalvojalle toimivaltuuksia, vaan toimivaltuudet määräytyvät kyseisen lain 41–48§:n mukaan. (HE 22/2014 vp, 54.)

5.2.4 Tapahtumailmoitus

LYTP:n 3:33:ssä säädetään tapahtumailmoituksesta seuraavasti:

Poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan, toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden oikeusturvan sekä toimeksiantajien tietojensaantioikeuden turvaamiseksi järjestyksenvalvojan tulee heti laatia järjestyksenvalvojatehtävissä havaituista kiinniottamiseen tai voimakeinojen käyttöön johtaneista tapahtumista kirjallinen selvitys (tapahtumailmoitus). Tapahtumailmoituksesta tulee käydä ilmi järjestyksenvalvojan kyseiseen tapahtumaan liittyvät havainnot ja toimenpiteet. Toimenpiteiden kohteena olleiden sukunimi, etunimet, henkilötunnus ja osoitetiedot saadaan kirjata tapahtumailmoitukseen.

Turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan, muun järjestyksenvalvoja välittävän, järjestyksenvalvojalveluja toimittavan sekä järjestyksenvalvojan työnantajan on säilytettävä tapahtumailmoitukset kahden vuoden ajan niiden laatimispäivän kalenterivuoden päättymisen jälkeen, jonka jälkeen henkilötietoja sisältävät tapahtumailmoitukset on viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa hävitettävä. Tapahtumailmoitukset on säilytettävä siten järjestettyinä, että kuhunkin toimeksiantoon liittyvät ilmoitukset ovat viivytyksettä esitettävissä. Jos tietojen tallettamisessa käytetään automaattista tietojenkäsittelyä, valvonnassa tarvittavien tietojen on oltava saatavina selväkielisinä.

Toimeksiantajalla ja 84 §:n 2 momentissa tarkoitettulla valvontaviranomaisella on oikeus saada jäljennös tapahtumailmoituksesta. Jos järjestyksenvalvoja vapauttaa kiinni ottamansa henkilön 45 §:n 2 momentin mukaisesti, tapahtumailmoitus on viipymättä toimitettava rikoksen tapahtumapaikan poliisilaitokselle.

Järjestyksenvalvojan velvollisuudesta laatia tapahtumailmoitus perustuu samoihin perusteluihin kuin tämän työn 4.1.2 -kohdassa, missä kerrotaan vartijan velvollisuudesta laatia tapahtumailmoitus. Järjestyksenvalvojalla on velvollisuus tehdä tapahtumailmoitus hänen ollessaan turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan alaisuudessa, mutta myös muiden elinkeinoluvan haltijoiden palveluksessa työskennellessään. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi järjestyksenvalvojan tehdessä töitä ravitsemistoiminnan harjoittajan palveluksessa, hänen on tehtävä pykälän ensimmäisessä momentissa säädetyissä tilanteissa tapahtumailmoitus. (HE 22/2014 vp, 55.)

5.2.5 Salassapitovelvollisuus

LYTP:n 3:34:ssä säädetään salassapitovelvollisuudesta seuraavasti:

Turvallisuusalan elinkeinolupaa edellyttävän toiminnan harjoittaja, vastaava hoitaja tai järjestyksenvalvoja ei saa oikeudettomasti ilmaista eikä käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toista vahingoittaakseen, mitä hän järjestyksenvalvontatehtävässään on saanut tietää toimeksiannon osapuolen, työnantajansa, toimialueensa haltijan tai tilaisuuden järjestäjän salassa pitämistä tai salassa pidettäväksi säädetyistä turvallisuusjärjestelyistä, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityiselämän piiriin kuuluvista seikoista.

Oikeudettomana ilmaisemisena ei pidetä tietojen ilmaisemista poliisimiehelle rikoksen paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Salassapitovelvollisuus säilyy tehtävän päätyttyä.

Järjestyksenvalvojaa koskeva salassapitovelvollisuus on pääosin sama, kuin vartijalle säädetty samainen pykälä, mikä löytyy perusteluineen tämän työn 4.1.2 9§ kohdasta. Lisäyksenä kuitenkin, että järjestyksenvalvoja on salassapitovelvollinen paitsi toimeksiantajalle, mutta myös työnantajalleen, toimialueen haltijalle sekä tilaisuuden järjestäjälle. Tämä siksi, ettei järjestyksenvalojatoiminta välttämättä aina perustu toimeksiantoon, kuten varti-
oimistehtävät. (HE 22/2014 vp, 55.)

5.3 Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet

Järjestyksenvalvojalle kuuluvat toimivaltuudet ovat säädetty kahdeksaan eri pykälään. Olen koonnut kaikki toimivaltuutta koskevat pykälän tämän otsikon alle, jotta pykälän on mahdollisimman helppo löytää ja tulkita.

5.3.1 Pääsyn estäminen

LYTP:n 3:41:ssä säädetään pääsyn estämisestä seuraavasti:

Järjestyksenvalvojalla on oikeus estää pääsy toimialueelleen henkilöltä:

- 1) jonka päihtymyksen, käyttäytymisen, aikaisemman käyttäytymisen tai varustautumisen perusteella on syytä epäillä vaarantavan siellä järjestyksiä tai turvallisuutta;*
- 2) joka ei täytä pääsyn edellytykseksi asetettua ikärajavaatimusta tai muita ehtoja, jotka laissa tai sen nojalla annetuissa määräyksissä on asetettu järjestyksenvalvojan toimialueelle pääsemiseksi tai jotka tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija on asettanut sinne pääsemiselle; tai*
- 3) jonka on syytä epäillä pitävän hallussaan esineitä tai aineita, joiden hallussapito siellä on lain taikka tilaisuuden järjestäjän tai poliisin asettamien ehtojen mukaan kielletty.*

Edellä 26 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuun paikkaan asetetulla tai 28 §:ssä tarkoitettulla järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta pääsyn estämiseen.

Järjestyksenvalvojan pääsyn estämisestä on säädetty useassa pykälän momentissa. Järjestyksenvalvojalla ei ole velvollisuutta pääsyn estämiseen momenteissa kerrotuihin perusteisiin vedoten, kuten aikaisemman lainsäädännön voimassaoloaikaan oli. Henkilön päihtymystila ei sinällään ole suoraan peruste pääsyn estämiseen, vaan järjestyksenvalvojan täytyy arvioida onko henkilö humalatilansa vuoksi esimerkiksi vaaraksi järjestykselle tai turvallisuudelle. Humalatilana lisäksi pääsyn estäminen voi perustua henkilön sen hetkiseen käyttäytymiseen, aikaisempaan käyttäytymiseen tai hänen varustautumiseen. Kaikissa edellä mainituissa järjestyksenvalvojan on arvioitava samalla tavoin kuin humalatilankanssa – vaarantaisiko jokin näistä asioista järjestyksen tai turvallisuuden, jos henkilö päästetään alueelle. (HE 22/2014 vp, 59.)

Pääsyn estäminen aiemman käyttäytymisen perusteella jää myös arvioitavaksi järjestyksenvalvojalle. Jos esimerkiksi henkilö on kerran aikaisemmin aiheuttanut ravintolassa häiriötä, hänen pääsyään ei tulisi lähtökohtaisesti estää hänen pyrkiessä ravintolaan uudestaan selvin päin. Toisaalta, jos kerran aiheutettu häiriö ravintolassa on aikaisemmin ollut vakava ja siihen on liittynyt esimerkiksi väkivaltaa, henkilön pääsy ravintolaan voitaisiin estää hyvinkin matalalla kynnyksellä. Perusteeksi pääsyn estämiseen riittää käytännössä 1 momentissa kerrotuista perusteista yksikin, mutta useamman perusteen täytyessä pääsyn estäminen on totta kai perustellumpaa. (HE 22/2014 vp, 59.)

Henkilön varustautumisella tarkoitetaan hänen mukanaan olevia asioita, jotka eivät esimerkiksi yleisötilaisuuteen kuulu ja joilla voisi vaarantaa järjestystä tai turvallisuutta. Tällaisessa tilanteessa pääsyn estäminen tulee kysymykseen. Pääsy voidaan estää lakiin perustuvien ehtojen täytyessä, eli esimerkiksi alueelle asetetun ikärajan takia, tai tilaisuuden järjestäjän asettamien ehtojen perusteella. Tällaisia järjestäjän asettamia ehtoja voivat olla esimerkiksi ravintolan määritelmä majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annettuun lakiin perustuen asiakasvalintaoikeudesta, jolloin ravintolaan pääsyksi voidaan asettaa esimerkiksi vaatimus asiallisesta pukeutumisesta. On kuitenkin mainittava, etteivät esimerkiksi ravintolan asettamat omat ehdot ravintolaan pääsystä voi olla syrjintäsäännösten vastaisia. (HE 22/2014 vp, 59.)

Pykälän 1 momentin kolmas kohta on yksiselitteinen. Kohdan syytä epäillä kynnyks on tarkoitettu matalaksi, joskin konkreettiseksi. Epäily toimialueella kielletyn esineen tai aineen hallussapidosta voi olla oleellinen jos esimerkiksi kohdehenkilön vaatetuksen alta on havaittavissa hänen ruumiinrakenteestaan poikkeavia muotoja tai henkilö pitää käsiään ilman hyväksyttävää syytä epäilyttävässä asennossa. Myös henkilön entisyys kiellettyjen esineiden hallussapidosta voi olla syy epäilyyn. Epäilyn todennäköisyys ei tarvitse olla suuri.

Tällaisissa tilanteissa henkilön on vapaaehtoisesti alistuttava tarkastukseen sen toteamiseksi, ettei hänellä ole kiellettyjä esineitä tai aineita hallussa. Henkilö voi myös kieltäytyä tarkastuksesta, mutta vastaavasti järjestyksenvalvojalla on tällöin oikeus estää henkilön pääsy alueelle. Alueella kiellettyjen esineiden tai aineiden toteamiseksi voidaan tarkastaa sattumanvaraisesti kuka vain alueelle pyrkivä henkilö. (HE 148/1998, 15.)

Järjestyksenvalvojalla, joka on asetettu kyseessä olevan lain 28§ mukaan poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi, ei ole oikeutta pääsyn estämiseen. Samoin pääsyn estämiseen ei ole oikeutta järjestyksenvalvojalla, joka on asetettu 26 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuun paikkaan. Tämä siksi, että kyseessä olevat yliopistolaissa tarkoitettut yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat vapaaseen pääsyyn perustuvia opiskeluympäristöjä, eikä pääsyä niihin voida järjestyksenvalvojan toimivaltuuksin estää. (HE 22/2014 vp, 60.)

5.3.2 Henkilön poistaminen ja kiinniottaminen

LYTP:n 3:42:ssä säädetään henkilön poistamisesta ja kiinniottamisesta seuraavasti:

Järjestyksenvalvojalla on oikeus poistaa toimialueeltaan henkilö, joka:

- 1) *päihtyneenä häiritsee järjestystä tai muita henkilöitä;*
- 2) *vaarantaa turvallisuutta;*
- 3) *uhkaavasti esiintyen, meluamalla, väkivaltaisuudella taikka muulla käyttäytymisellään häiritsee järjestystä; tai*
- 4) *oleskelee alueen yleisöltä suljetussa osassa ilmeisen oikeudettomasti.*

Jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa henkilö kiinni, jos kiinniottaminen on välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisin haltuun. Järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole oikeutta henkilön kiinniottamiseen yleisessä kokouksessa.

Kyseessä olevan pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetaan henkilöä, joka voidaan poistaa alueelta, koska hän on humalatilansa takia vaaraksi järjestykselle tai muille henkilöille. Pelkästään henkilön humalatiila ei ole peruste alueelta poistamiseen, vaan päihtymyksen lisäksi henkilön tulee häiritä järjestystä tai muita henkilöitä. Kuitenkaan kohdehenkilön

päihtymystilan aiheuttaessa pahennusta yksittäisessä henkilössä ei riitä perusteeksi. Kuitenkaan 1 kohdan perusteiden mukaan henkilön ei tarvitse päihtyneenä käyttäytyä väkivaltaisesti, uhkaavasti tai meluavasti, koska tällainen henkilö voidaan poistaa alueelta 3 kohdan perustein. Käytännössä siis järjestyksenvalvojalle jäisi arvioitavaksi onko henkilön humalatilansa takia häiriöksi järjestykselle tai muille henkilöille.

Momentin 2 kohdassa turvallisuutta vaarantavalla henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, joka vaarantaa alueella turvallisuutta käytännössä millä tahansa tavalla. Kuitenkin ensisijaisesti tällaisessa tilanteessa järjestyksenvalvojan on neuvoin ja kehotuksin pyrittävä ehkäisemään turvallisuuden vaarantaminen. Aikaisemmin mainitsemani 3 kohdan perusteet henkilön poistamiseen ovat, jos henkilö käyttäytyy väkivaltaisesti, uhkaavasti tai meluavasti. Lisäksi kohdan perusteisiin on kirjattu mahdollisuudeksi poistamiselle jos henkilö muulla käyttäytymisellään häiritsee järjestystä, mikä tarkoittaa esimerkiksi tilannetta missä henkilö vie ravintolasta alkoholijuomia anniskelualueen ulkopuolelle, vaikka hänelle on asiasta neuvoin ja kehotuksin mainittu. (HE 22/2014 vp, 60.)

Momentin 4 kohdassa järjestyksenvalvojalla on oikeus poistaa alueelta henkilö, joka oleskelee yleisöltä suljetulla alueella ilmeisen oikeudettomasti. Kyseinen kohta on kokonaan uusi. Tällaisia alueita voi olla esimerkiksi kauppakeskuksissa alueet, mitkä ovat yleisöltä kiellettyjä. Poistaminen tulee kysymykseen, jos oleskelu on ilmeisen oikeudetonta, eli käytännössä alueella oleva henkilö ei pysty tai halua selittää oikeuttaan olla alueella. (HE 22/2014 vp, 61.)

Vaikka jokaisessa kohdassa ensisijaisesti oletetaan järjestyksenvalvojan puuttuvan tilanteeseen neuvoin ja kehotuksin, on järjestyksenvalvojalla oikeus poistaa henkilö samalla kertaa riittävän vakavan häiriön aiheutuessa. (HE 22/2014 vp, 60.)

Pykälässä säädetään 2 momentissa järjestyksenvalvojan kiinniotto-oikeudesta. Kiinniotto on perusteltua, jos paikalta poistaminen olisi ilmeisen riittämätön toimenpide, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että häiriötä tai vaaraa ei voitaisi muutoin poistaa. Kiinnioton täytyy olla välttämätön toimenpide ja sillä käytännössä estetään henkilön poistuminen paikalta siihen saakka kun henkilö voidaan luovuttaa poliisille. Konkreettista rikosta ei tarvitse olla tapahtunut jotta henkilö voidaan ottaa kiinni, vaan toimenpide voidaan suorittaa esimerkiksi henkilön käyttäytyessä niin aggressiivisesti, että hänen voidaan olettaa syyllistyvän pahoinpitelyyn ilman kiinni ottamista ja poliisille luovuttamista. Kiinni otettu henkilö täy-

tyy luovuttaa viipymättä poliisille, jotta poliisi voi päättää jatkotoimenpiteen henkilön suhteen. Järjestyksenvalvojalla ei ole kiinniotto-oikeutta yleisissä kokouksissa, koska tällaisissa tilanteissa kiinniotto-oikeus on vain poliisilla. (HE 22/2014 vp, 61.)

5.3.3 Säilöissäpito aluksella ja yleisötilaisuudessa

LYTP:n 3:43:ssä säädetään säilöissäpidosta aluksella ja yleisötilaisuudessa seuraavasti:

Jos 42 §:n 2 momentin perusteella aluksella kiinniotettua ei voida viipymättä luovuttaa poliisille, alukselle asetetulla järjestyksenvalvojalla on aluksen päällikön suostumuksella oikeus ottaa hänet säilöön.

Jos yleisötilaisuudessa on sen laajuuden tai järjestämispaikan vuoksi perusteltua varautua kiinniotettujen säilöissäpitoon, yleisötilaisuuden järjestyksenvalvojalla on oikeus 1 momentissa mainituin edellytyksin poliisin suostumuksella ottaa kiinniotettu säilöön.

Kiinniotettua saa pitää säilöissä enintään neljä tuntia. Yleisötilaisuudessa kiinniotettua saadaan kuitenkin pitää säilöissä enintään siihen asti, kun tilaisuus on päättynyt ja yleisö poistunut tai kun kiinniottamisen peruste on muutoin lakannut. Aluksella kiinniotettu saadaan aluksen päällikön määräyksestä pitää säilöissä, kunnes alus seuraavan kerran saapuu satamaan, jollei kiinniottamisen peruste ole sitä ennen lakannut.

Järjestyksenvalvojalla on oikeus tietyissä tilanteissa suorittaa kiinniotetulle henkilölle säilöönotto. Säilöissäpidolla puututaan kohteena olevan henkilön vapauteen, joka on henkilön perusoikeuksiin vahvasti puuttuva toimenpide. (HE 22/2014 vp, 61.) Tästä syystä säilöissäpitoa ei toivota käytettävän kuin välttämättömissä tilanteissa. Kiinniotettua on mahdollista pitää aluksella säilöissä siihen asti, kunnes alus on saapunut satamaan ja kiinniotettu voidaan luovuttaa poliisille. Aluksella kiinniotetun säilöissäpidosta päättää aluksen päällikkö, koska hän on käytännössä viime kädessä vastuussa aluksella vallitsevasta järjestyksestä. Jos aluksen päällikkö ei anna suostumusta henkilön säilöissäpitoon on henkilö välittömästi vapautettava. (HE 22/2014 vp, 62.)

Myös suurissa ja järjestämispaikaltaan syrjäisissä yleisötilaisuuksissa järjestyksenvalvojalla on mahdollista pitää kiinniotettua henkilöä säilöissä. Tämä siksi, että kiinniotettua ei välttämättä olisi aina mahdollista luovuttaa välittömästi poliisille. Tällaisia tilaisuuksia voisivat olla esimerkiksi suuret rock-festivaalit, jolloin säilöissäpitoon voitaisi perustellusti varautua. Yleisötilaisuuksissa kiinniotetun henkilön säilöissäpidosta päättää suullisesti poliisi, joka voi käytännössä olla kuka vain alueen poliisimies virkanimikkeeseen katsomatta.

Kiinniotettua henkilöä voidaan pitää säilössä kuitenkin enintään neljä tuntia, tai siihen asti kunnes tilaisuus on päättynyt ja yleisö on poistunut. Tämä siksi, että kiinniotetun säilössäpidolla on pyritty alun perin turvaamaan muiden henkilöiden turvallisuus yleisötilaisuudessa – kun tilaisuus on loppunut ja yleisö on poistunut, perusteita säilössäpidolle ei enää ole. Säilössä pidetty henkilö on myös vapautettava, jos tämän käyttäytymisen perusteella voidaan olettaa ettei hän ole enää vaaraksi muille henkilöille tai omaisuudelle – tämä koskee myös aluksella säilössäpidettävää henkilöä.

Kiinniotettua henkilöä voidaan ottaa säilöön vain kyseessä olevan lain 42§:n 2 momentin perusteella, eli henkilöä joka on kiinniotettu rikosepäilyn takia ei voida pitää säilössä. (HE 22/2014 vp, 62.)

5.3.4 Säilössä pidettävien kohtelu ja menettely säilössä pitämisessä

LYTP:n 3:44:ssä säädetään säilössä pidettävien kohtelusta ja menettelystä säilössä pitämisessä seuraavasti:

Tämän lain perusteella säilössä pidettävien kohteluun sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 1 luvun 3 ja 4 §:ssä, 2 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 3 §:n 1 momentissa, 3 luvun 1 §:ssä, 5 luvun 1 ja 2 §:ssä, 8 luvun 2 §:ssä, 9 luvun 1 §:ssä sekä 12 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään.

Järjestyksenvalvoja saa sijoittaa säilöön otetun vain sellaiseen järjestyksenvalvojan hallinnoimaan säilytystilaan, jonka poliisilaitos on ennen säilytystilan käyttöönottoa tarkastanut ja hyväksynyt. Järjestyksenvalvojan tulee laatia jokaisesta säilössä pidettävästä henkilöstä allekirjoitettu säilöönottoilmoitus. Järjestyksenvalvojan on toimitettava säilöönottoilmoitus viipymättä tilaisuuden päättymisen tai aluksen satamaan saapumisen jälkeen poliisilaitokselle.

Säilössä pidettävien henkilöiden kohtelusta on säädetty tarkasti ja siksi pykälä pohjautuu käytännössä samaan lakiin, jolla säädetään poliisien säilyttämistä henkilöistä. Lyhyesti pykälän 1 momentissa kerrotuissa lainkohdissa kerrotaan vapautensa menettäneen oikeuksien rajoittamisesta, vaatimuksesta ihmisarvoiseen, oikeudenmukaiseen ja syrjimättömään kohteluun, oikeudesta varata tilaisuus ilmoitukseen lähiomaisille tai muulle läheiselle säilytystilaan ottamisesta sekä säädöksistä joidenka mukaan alle 18-vuotiaita ja eri sukupuolta olevia henkilöitä on säilytettävä erillään ja millä tavoin vapautensa menettäneet sijoitetaan

sellisiin. Lisäksi pykälissä säädetään muun muassa säilytyksen pidettävän oikeudesta terveydenhuoltoon ja mahdollisuudesta päästä hoitoon säilytystilan ulkopuolelle. (HE 22/2014 vp, 63.) En näe kuitenkaan tarpeelliseksi avata kyseisiä säädöksiä tarkemmin tässä työssä, koska järjestyksenvalvojan oikeus kiinniotetun henkilön säilyttämiseen on kuitenkin suhteellisen harvinaista eikä kyseistä oikeutta tule monikaan järjestyksenvalvoja uransa aikana käyttämään.

Pykälän 2 momentissa on kerrottu, että säilytystilan tulee olla alueen poliisilaitoksen hyväksymä ja tarkastama. Hyväksyntä on saatava kaikissa tapauksissa ennen säilytystilan käyttöönottoa – poliisi ei voi jälkikäteen hyväksyä säilytystilaa missään tilanteessa. (HE 22/2014 vp, 63.) Edelleenkin vakavaa vaaraa aiheuttavat kiireelliset tilanteet voisi miettiä hätävarjelusäännöksen perusteella, kuten kirjoitin aiemmin tämän työn 4.1.3 kohdassa vartijan kiinniotto-oikeudesta.

5.3.5 Rikoksesta epäillyn kiinniottaminen

LYTP:n 3:45:ssä säädetään rikoksesta epäillyn kiinniottamisesta seuraavasti:

Järjestyksenvalvojalla on järjestyksenvalvontatehtävää suorittaessaan oikeus ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai jos rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikuluneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Järjestyksenvalvoja saa ottaa kiinni myös sen, joka on viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan pidätettävä tai vangittava.

Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille. Jos poliisille luovuttaminen ei kohtuullisessa ajassa ole mahdollista, järjestyksenvalvoja voi kuitenkin poliisimiehen ja kiinniotetun suostumuksella jättää kiinniotetun luovuttamatta poliisille ja vapauttaa tämän viipymättä, jos rikoksesta voi seurata vain sakkoa ja jos kiinni-otetun henkilöllisyys on tunnettu tai kiinniotettu suostuu esittämään järjestyksenvalvojalle henkilöllisyytensä selvittämiseksi tarpeelliset tiedot.

Käytännössä kyseessä oleva pykälä vastaisi sisällöltään suurimmilta osin vartijan kiinniotto-oikeudesta laadittua pykälää, mihin olen pureutunut tarkemmin tämän työn 4.1.3 -kohdassa. Vaikka hallituksen esityksessä 22/2014 on ehdotettu, ettei järjestyksenvalvojalle säädetä samankaltaista mahdollisuutta kiinniotetun vapauttamiseen poliisin ja kiinniotetun suostumuksella kyseinen momentti on silti säädetty pykälään. (HaVM 57/2014 vp, 8-9.)

5.3.6 Turvallisuustarkastus

LYTP:n 3:46:ssä säädetään turvallisuustarkastuksesta seuraavasti:

Järjestyksenvalvojalla on oikeus metallinilmaisinta tai muuta sellaista teknistä laitetta käyttäen tarkastaa toimialueelleen pyrkivä tai siellä oleva henkilö sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole yllään tai mukanaan sellaisia esineitä tai aineita, joilla voitaisiin aiheuttaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle taikka joiden hallussapito toimialueella on kielletty lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan. Tilaisuuden järjestäjän tai poliisin kokoontumislain 23 §:n 4 momentin mukaan antaman määräyksen nojalla tai jos muutoin on perusteltua aihetta epäillä, että henkilöllä on hallussaan tällaisia esineitä tai aineita, saadaan henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat tarkastaa myös muulla sopivalla tavalla.

Järjestyksenvalvojalla on 42 §:n 2 momentissa tai 45 §:ssä tarkoitetun kiinnioton yhteydessä oikeus tarkastaa kiinniotettu sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla tämä voi vaarantaa säilössäpidon taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

Edellä 26 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuun paikkaan asetetulla tai 28 §:ssä tarkoitetulla järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettuun tarkastukseen.

Järjestyksenvalvojalla on oikeus tarkastaa toimialueelle pyrkivä tai siellä oleva henkilö, sen varmistamiseksi ettei hänellä ole mukanaan esineitä tai aineita, joilla hän voisi aiheuttaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle. Lisäksi tarkastuksen voi suorittaa, jos tilaisuuden järjestäjä on antanut määräyksen kyseessä olevassa tilaisuudessa kielletyistä esineistä tai aineista. Tarkastus tehdään pääsääntöisesti metallinpaljastimella tai muulla teknisellä laitteella, mutta tarkastuksen voi tehdä myös tarkastamalla kohdehenkilön yllä olevat vaatteet ja hänen mukanaan olevat kantamukset. Tarkastukseen tarvitaan epäily siitä, että henkilöllä on kiellettyjä esineitä tai aineita, joskin epäilyksi riittää hyvin matalakin epäily. Tarkastuksen suorittaisi kohdehenkilön kanssa samaa sukupuolta oleva henkilö, mikä ei kuitenkaan ole lakiin säädetty välttämättömyys. (HE 22/2014 vp, 64.)

5.3.7 Kiellettyjen esineiden ja aineiden poisottaminen

LYTP:n 3:47:ssä säädetään kiellettyjen esineiden ja aineiden poisottamisesta seuraavasti:

Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut 46 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut esineet ja aineet. Järjestyksenvalvojalla on myös oikeus ottaa pois hänen toimialueellaan olevalta henkilöltä tarkastuksessa tai muuten löydetty esine tai aine, jota voidaan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen tai sellaisella rikoksella uhkaamiseen taikka jonka tuominen alueelle on muuten lain tai sen nojalla annetun määräyksen mukaan kielletty.

Pois otetut esineet ja aineet on viipymättä luovutettava poliisille taikka, jollei siihen ole lain mukaan estettä, palautettava omistajalleen tai haltijalleen hänen poistuessaan paikalta.

Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois alkoholilain (1143/1994) 58 §:n 1 momentin kieltoa rikkoneelta henkilöltä alkoholijuoma astioiden ja hävittää se todisteellisesti.

Edellä olevaan turvallisuustarkastuksesta kertovaan pykälään pohjautuen on säädetty kyseinen pykälä, jonka mukaan 46§:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut esineet ja aineet, eli tämän työn 4.8.6 –kohdassa kerrotut, voidaan ottaa turvallisuustarkastuksen yhteydessä pois kohdehenkilöltä. Esineet tulee luovuttaa viipymättä poliisille tai takaisin henkilölle itselle jos palauttamiselle ei ole lain mukaan estettä.

Pykälän 3 momentissa on säädetty alkoholijuomien poisottamisesta ja hävittämisestä. Momentti on säädetty sisältyväksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin, jotta se on yksiselitteinen ja selvä toimivaltuus järjestyksenvalvojalle. (HE 22/2014 vp, 65.)

5.3.8 Voimakeinojen käyttö

LYTP:n 3:48:ssä säädetään voimakeinojen käytöstä seuraavasti:

Jos henkilö koettaa vastarintaa tekemällä välttää pääsyn estämisen, paikalta poistamisen, kiinniottamisen, 46 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen tai 47 §:ssä tarkoitetun poisottamisen taikka pakenee kiinniottamista, järjestyksenvalvojalla on oikeus käyttää sellaisia henkilön pääsyn estämiseksi, paikalta poistamiseksi tai kiinniottamiseksi taikka tarkastuksen suorittamiseksi tai esineen ja aineen poisottamiseksi tarpeellisia voimakeinoja,

joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet.

Vastuuvapausperusteesta ja rangaistusvastuun lievennyksestä voimakeinojen käytön liioittelussa säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Järjestyksenvalvojan voimakeinojen käytöstä on säädelty samoin tavoin kuten vartijan voimankäytöstä, minkä olen käynyt perusteellisemmin läpi tämän työn 4.1.3 -kohdassa. Puolustettavuudeltaan ja perusteltavuudeltaan voimankäyttötilanteet vastaavat vartijan samaisia. Järjestyksenvalvojan voimakeinojen käyttö on sidottu selkeästi kyseessä olevan lain 41–47 pykälisiin. (HE 22/2014 vp, 65.)

6. YKSITYISEN TURVALLISUUSALAN TOIMIJAN YHTEISTYÖ VIRANOMAISEN KANSSA

6.1 Yhteistyö viranomaisen kanssa

Hallituksen esityksen mukaan uuden yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain yksi tavoitteista on viranomaisen kanssa tehtävän yhteistyön edistäminen, kuten jo aikaisemmin tässä työssä olen kirjoittanut. (HE 22/2014 vp, 24.) Olen avannut kenttämuistioon asioita, joita tulee ottaa huomioon eri toimintoja suoritettaessa viranomaisen kannalta. Lisäksi olen halunnut sisällyttää kenttäoppaaseen lyhyen ja ytimekkään osion, missä käydään läpi yksityisen turvallisuusalan toimijan kannalta asioita, mitä tulee ottaa huomioon esimerkiksi rikospaikalle tullessa tai tulipalotilanteessa.

6.2 Poliisin tehtävät

Poliisin tehtävistä säädetään poliisilaissa. Poliisilain 1 luvun ensimmäisen pykälän mukaan poliisin tehtäviin kuuluu oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen sekä turvallisuuden ylläpitäminen. Lisäksi poliisin tehtäviin kuuluu rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. (PoL 872/2011 – 1:1) Yksityisen tur-

vallisuusalan toimijalla ei ole oikeutta eikä velvollisuutta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaamiseen ja ylläpitämiseen, mutta esimerkiksi järjestyksenvalvojalla on asettamisperusteensa ja toimialueensa rajoissa velvollisuus valvoa järjestystä ja turvallisuutta, sekä toimia tietyin edellytyksin näiden intressien vaarantuessa. Lisäksi yksityisen turvallisuusalan toimijalla on mahdollisuus edesauttaa toimivaltuuksiensa rajoissa juurikin rikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa. Näen, että yksityisellä turvallisuusalalla on parhaimmillaan positiivinen vaikutus myös esimerkiksi poliisin suorittamiin toimiin.

6.3 Toiminta rikospaikalla

Tämän otsikon alle olen koonnut pääasiallisia ohjeita yksityisen turvallisuusalan toimijalle hänen saapuessa rikospaikalle ennen viranomaista. Kyseiset ohjeet ovat noudatettavissa sekä vartijan että järjestyksenvalvojan osalta.

Poliisilla, rajavartio-, tulli- ja sotilasviranomaisella on oikeus velvoittaa rikospaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä olevia jäämään paikalle tai tulemaan kutsuttaessa kuulusteltaviksi. (ETL 22.7.2011/805 – 6:3)

Jos yksityisen turvallisuusalan toimija saapuu rikospaikalle ennen poliisia, hänen tulee kysyä paikalla olevilta henkilöiltä havaintoja ja pyytää heitä jäämään paikalle odottamaan poliisia. (Paasonen ym. 2011, 87.) Vartijalla tai järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta velvoittaa henkilöitä jäämään paikalle.

Rikospaikkaa lähestyttäessä tulee tarkkailla ympäristöä sekä kiinnittää huomiota rikospaikan läheisyydessä oleviin tai sieltä poistuviin henkilöihin ja ajoneuvoihin. Kaikki epäilyttävä, kuten huomiota herättäneiden henkilöiden tuntomerkit, käyttäytyminen ja mukana olleet kantamukset sekä mahdollisten ajoneuvojen rekisteritunnukset, merkit ja värit on hyvä kirjoittaa muistiin ja kertoa poliisille. (Paasonen ym. 2011, 85–86.) Pienelläkin havainnolla voi olla positiivinen merkitys rikoksen selvittämisen ja esitutkinnan kannalta.

Saavuttaessa rikospaikalle on rikospaikka pidettävä mahdollisimman koskemattomana. Tämä siksi, että poliisin suorittaman paikkatutkinnan avulla mahdollisesti löytyvät todisteet eivät pilaannu tai paikalla ei tapahdu kontaminoitumista. Sivullisten pääsy rikospaikalle tulee estää. Rikospaikalla tulee välttää turhaa liikkumista.

Jos paikalla on rikoksen uhri, on yksityisen turvallisuusalan toimijan lähtökohtaisesti avustettava häntä, vaikka rikoksesta epäilty pääsisikin tästä johtuen pakoon. (Paasonen ym. 2011, 87.)

Yksityisen turvallisuusalan toimijan on rikospaikkaa lähestyessä ja rikospaikalla ollessaan huomioitava oma työturvallisuus. Haastavassa tilanteessa on odotettava apuvoimia. (Paasonen ym. 2011, 86.)

6.4 Paloturvallisuus

Yksityisen turvallisuusalan toimijan on varauduttava toimimaan tulipalotilanteessa. Jokaisella huomatessaan tai tiedon saadessaan tulipalosta tai muusta onnettomuudesta on pyrittävä heti sammuttamaan palo tai torjumaan vaara. Mikäli paloa ei voi heti sammuttaa tai vaaraa torjua, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan vaarassa oleville ja tekemään ilmoituksen hätäkeskukseen. Jokainen on lisäksi velvollinen ryhtymään kykynsä mukaan pelastustoimenpiteisiin. (PelastusL 29.4.2011/379 – 2:3)

Tulipalo- tai muusta onnettomuudesta johtuvassa tilanteessa yksityisen turvallisuusalan toimijan on ensisijaisesti pyrittävä pelastamaan hengenvaarassa olevat sekä varoittamaan muita vaarassa olevia. Tämän jälkeen tulee soittaa hätäkeskukseen ja ilmoittaa tapahtuneesta. Puhelua ei saa lopettaa ennen kuin hätäkeskuspäivystäjä antaa luvan. Puhelun loputtua on soitettava uudestaan hätäkeskukseen, jos tilanne muuttuu. (Paasonen ym. 2011 – 95.)

Puhelun jälkeen palotilanteessa tulee ryhtyä alkusammutustoimiin mahdollisuuksien mukaan. Tulipalo on pyrittävä rajaamaan sulkemalla ikkunat ja ovet. Lisäksi ilmastointilaitteet on suljettava mahdollisuuksien mukaan. Tulenarat esineet ja aineet tulee pyrkiä siirtämään sivuun tulipaloalueelta. (Paasonen ym. 2011 – 96.)

6.3 Hätäensiapu

Hätäensiapua on annettava tilanteessa, jossa loukkaantunut tai äkillisesti sairastunut tarvitsee apua. Hätätilanteessa on toimittava ripeästi, koska usein on kysymys minuuteista. Hätäensiavulle on tarvetta esimerkiksi jos henkilö vuotaa runsaasti verta, ei vastaa puhutteluun, ei hengitä tai hänen pulssi ei tunnu.

Ensin on tehtävä tilannearvio siitä mitä on tapahtunut. Onko tilanteessa mahdollisesti muita osallisia tai apua tarvitsevia. Muistettava on myös edellisen otsikon alla kerrottu velvollisuus varoittaa muita vaarasta.

Henkilön ollessa tajuton, mutta hänen hengittäessä hänet on ensisijaisesti käännettävä kylkiasentoon. Kylkiasennossa tärkeintä on varmistaa, että henkilön hengitystiet pysyvät auki. Henkilö tulee yrittää saada hereille – jos tämä ei onnistu, on tästä ilmoitettava hätäkeskukseen ja noudatettava hätäkeskuspäivystäjän antamia ohjeita. (Paasonen ym. 2011 – 97.)

Henkilön ollessa tajuton, mutta hän ei hengitä on aloitettava elvytys ja ilmoitettava hätäkeskukseen. Henkilö käännetään selälleen ja tämän hengitystiet avataan kääntämällä päätä taaksepäin siten, että leuka nousee ylöspäin. Puhalluselvytyksessä rintalastaa tulee painaa molemmin käsin 30 kertaa noin 4-5cm alaspäin, jonka jälkeen suljetaan elvytettävän sieraimet etusormella ja peukalolla puristaen ja puhalletaan kaksi kertaa elvytettävän keuhkoihin ilmaa. Ilmaa puhallettaessa on seurattava elvytettävän rintakehän liikettä, jotta varmistetaan siitä, että keuhkoihin pääsee ilmaa. Tämän jälkeen aloitetaan taas painelu rintalastasta ja jatketaan niin kauan kun hoitohenkilökunta on saapunut paikalle. (Paasonen ym. 2011 – 98.)

Verenvuototilanteissa on tärkeää soittaa ensiksi hätäkeskukseen ja pyrkiä tämän jälkeen rajoittamaan verenvuotoa. Verenvuotokohtaa on painettava käsin esimerkiksi vaatteella. Vuotokohta on pyrittävä sitomaan ja tarvittaessa tehtävä siihen paineside. Verenvuotokohdan ollessa raajassa tulee kohta nostaa sydämen tason yläpuolelle. Jos raajassa oleva verenvuoto jatkuu yhä, on painettava kyseisen raajan tyvestä suuria suonia voimakkaasti käsin. (Paasonen ym. 2011, 98–99.)

Kovista rintakivuista kärsivä henkilö, joka on silminnähden tuskainen, kylmänhikeä ja pahoinvoiva on laitettava puoli-istuvaan asentoon. On hyvä tiedustella, onko henkilöllä lääkitystä kohtausta varten tai onko hän ottanut lääkettä. Tilanteessa on soitettava hätäkeskukseen. (Paasonen ym. 2011, 99.)

Henkilö, joka valittaa kovasta päänsärystä, pahoinvoinnista, toispuolisesta halvauksesta tai hänellä on selviä puhevaikeuksia. Tilanteesta on ilmoitettava hätäkeskukseen. Henkilö tulee asettaa kylkiasentoon. Henkilön mennessä elottomaksi on aloitettava elvytys. (Paasonen ym. 2011, 99.)

Henkilöllä voi olla diabetes hänen ollessa kalpea, ärtyisä ja jos häntä heikottaa. Diabeetikolta tiedusteltava sairaudesta ja hänelle on pyrittävä antamaan hiilihydraattipitoista ruokaa tai juomaa – kuitenkin niin ettei tukehtumisen vaaraa ole. Jos diabeetikko menettää tajuntansa on hänet käännettävä kylkiasentoon ja varmistettava hengitys sekä ilmoitettava hätäkeskukseen. (Paasonen ym. 2011, 99–100.)

Henkilön kouristellessa voimakkaasti hänellä voi olla epileptinen kohtaus meneillään. Kohtauksen aikana tulee huolehtia, ettei henkilö kolhi päätään. Kohtauksen saaneen henkilön liikkeitä ei saa rajoittaa muutoin, eikä hänen suuhunsa saa laittaa mitään. Kouristeluiden loputtua hänet tulee kääntää kylkiasentoon. (Paasonen ym. 2011, 100.)

Henkilön suussa tai nielussa voi olla kiinni jäänyt vieras esine, jos tämä ei pysty hengittämään tai puhumaan kunnolla. Tilanteessa henkilön ylävartaloa tulee taivuttaa eteenpäin, jonka jälkeen häntä lyödään kämmenellä napakasti viisi kertaa yläselkään lapaluiden väliin. Jos ongelma ei poistu asetetaan henkilön taakse ja laitetaan käsi nyrkkiin puristettuna tämän pallean kohdalla, otetaan sylvotteella toisella kädellä kiinni omasta nyrkistä ja nykäistään käsillä nopeasti itseensä päin. Jos tilanne ei parane kun molempia toimitapoja on kokeiltu viisi kertaa, on ilmoitettava hätäkeskukseen. Henkilön mennessä tajuttomaksi, on aloitettava elvytys ja yritettävä poistaa vieras esine käsin. (Paasonen ym. 2011, 100)

7. KENTTÄMUISTIO YKSITYISISTÄ TURVALLISUUSPALVELUISTA ANNETUSTA LAISTA

7.1 Yleistä kenttämuistiosta

Tarkoitukseni ei ole ollut kopioida yksityisistä turvallisuuspalveluista annettua lakia suoraan pykäliseen vain erilaiseen visuaaliseen muotoon, vaan enemmänkin jaotella mielestäni tärkeimmät ja käytännön kannalta oleellimmat pykälät helposti löydettäväksi ja tulkittavaksi käyttäjälleen. Lisäksi olen avannut kustakin pykälästä mielestäni tärkeimpiä kohtia, mikäli olen niissä havainnut tulkintavaikeuksia.

Olen pyrkinyt helpottamaan lain avaamista värikoodein. Punaisella värillä kirjoitettu teksti itse pykälässä tarkoittaa, että pykälän alta löytyy juuri kyseinen asia lyhyesti avattuna. Lisäksi pykälien alapuolella on myös kirjoituksia mustalla värillä, jotka ovat muutoin huomioitavia asioita, joita lainsäätäjä ei välttämättä ole itse pykälään kirjoittanut.

Kenttämuistion ulkoasun olen suunnitellut ja toteuttanut itse, samoin kuin muistion kansikuvan.

7.2 Kenttämuistio vartijalle

Olen jakanut vartijalle tarkoitetun osion muistiostani kolmeen osaan: vartioimistehtävien keskeisiin periaatteisiin, vartijan toimintaan sekä vartijan toimivaltuuksiin. Nämä siksi että muistiota olisi helpompi selata ja saman tyyppiset pykälät käsiteltäisiin samankaltaisten pykälien kanssa saman otsikon alla. Yläotsikot kuvaisivat vartijan tehtävää kullakin osalla.

7.3 Kenttämuistio järjestyksenvalvojalle

Järjestyksenvalvojaa varten laatiman muistion tarkoitusperä on sama kuin vartijan kenttämuistiolla. Muistion olen jakanut edelleen samoin perustein kolmeen eri osioon: järjestyksenvalvojatoiminnan keskeiset periaatteet, järjestyksenvalvojan toiminta ja järjestyksenvalvojan toimivaltuudet.

LÄHTEET

HE 22/2014. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Uusi laki yksityisistä turvallisuuspalveluista, koulutuspäivämateriaali 23.–24.11.2016 – Poliisihallitus, Turvallisuusalan valvonta.

780/2002. Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta.

Airaksinen, Tiina & Vilkka, Hanna 2003: Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi.

Sutela, Marja & Määttä, Tapio & Myrsky, Matti 2003: Ohjeita oikeustieteellisen tutkielman laatimiseen. Joensuun yliopisto.

Husa, Jaakko & Mutanen, Anu & Pohjolainen, Teuvo 2000: Kirjoitetaan juridiikkaa. Saarijärvi, Talentum media Oy.

Salonen, K 2013: Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Puheenvuoroja 72. Turun ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Paasonen, Jyri & Hänninen Paavo 2011: Vartijan korttikoulutukset, Paasonen ja Hänninen. Tietosanoma Oy.

874/2016. Valtioneuvoston asetus yksityisistä turvallisuuspalveluista.

HE 69/2001. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 222/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi.

HE 14/1985. Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkintaa ja pakkokeinoja rikosasioissa koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 148/1998. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi järjestyksenvalvojista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HaVM 57/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

OTT Jyri Paasonen: Yksityisen turvallisuusalan lakiuudistus tulee voimaan vuoden 2017 alussa – kyseessä on merkittävä uudistus. Edilex.fi – julkaisu. Luettavissa: <https://www.edilex.fi/uutiset/50252> Luettu 05.11.2017

LITTEET

Liite 1. Kenttämuistio